

ՀԱԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ԾԱԲԱԹԵՐԱ

Orthotropy

«ԵՎ-ԵՎ»ից կրկին վերադարձ «կամ-կամ»ին

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի վաղը Մոսկվա մեկնելը՝ իհը էր մնում ասէի՝ կանչելը՝ դատնական վաս հիշողություններ կարող է արթնացնել մեր ժողովրդի դատնությանը ծանոթ յուրաքանչյուր ամձի մօնիմ: Արեւել-Արեւմուսֆ տայաբարի, այժմ հդեմս Ոլուսաստան-Ս. Նահանգներ սրված հակամարտության հետզիետ ավելի վտանգավոր դրսւորումները իրենց զգացնել են ասիս նաև մեր հողում եւ, մեկ անգամ եւս, մեզ դնում են կողմնորոշվելու երկնուրամի, ավելի ճիշճ՝ ճիակ ընտրության առջեւ, ինչից դեմք էին խոսափած լինել ամեն գնով: Առաջին հերթին՝ զերծ դահելով արտաքին միջամտությունների դիմաց խոցելի լինելուց:

Պատկերավոր ասած՝ Մոսկվան չի հավատում արցումների: Վաշխատե՞ս Փաշինյանը բանիցու հայտարարեց, վերջինը՝ Ազգելա Սերկելի հետ ըված ասովիսում, որ Հայաստանը ոչ մի այլ չի կատարի ի վեսա կամ ի հակակեր կողմերից մեկի, ու Երեւանը միշտ հավատարիմ է մնալու իր սահմանադրամակային դարձավորություններին, ամենեւին համոզիչ չի թվում Հյուսիսի մեր դաշնակցին: Վերջինս գործողությունների է սպասում համոզվելու հանար, մինչդեռ մեր նոր իշխանությունները Մոսկվայի ակնկալիքներին դեմ գնալու ավելորդ ադացուցներն են հրամցնում ամեն դահ: Արզգործնախարար Սերգեյ Լավրովի երյակ եւ գրեթե նոյնարուվանդակ հրապարակային հայտարարությունները, վերջինը՝ անցած երկուաշխի օրը Մոսկվայի միջազգային հարաբերությունների համալսարանի, ուշադրություն՝ առաջին կուրսեցիների հետ հանդիդաման ընթացքում, հիեցցում եւ զգուշացում եր միաժամանակ ՀԱՊԿ-ի հեղինակությանը չվճասելու եւ նախորդ իշխանության նկատմամբ բաղադրական հետադրումներ չիրականացնելու խոստումը որժելու առնչությամբ, դարգործ ցոյց է ամիս Ռուսաստանի ջղագրից դժգոհությունը ՀԱՊԿ գլխավոր դարտուղար Յուրի Խաչատրովի եւ ՀՀ երկրորդ նախագահ Որբեր Զոհարյանի դեմ հարուցված քրեական գործերի առթիվ:

Սակայն չղեթ է թվա, որ հրադարակային այդ դժբահությունը անձնական սեր հարաբերությունների- հիշեմ՝ դաշտունական հաղորդագրությանը Որբեր Քոչարյանի ծննդյան ամերկացի նույնը նախագահ Պուտինի կողմից- զնահատում է դարձարես, կամ ընկերոց «քասիրին» կանգնելու գործողություն։ Դա դատմարաններին առ ծանոթ այսպես կոչված «արեւելյան օրիենտացիան» դահլյաններու մերօյա դահանց է, որը մեր երկիրը կրկին դնում է «կամ-կամ» դիլենայի դեմ-հաճ-դիման, վերջին տասնամյակում մեր ձեռք բերած «Եւ-Եւ»ի՝ աղաքականացես մանեւրելու ազատության փոխարեն։ Դա ցոյց է տալիս, որ Ռ. Քոչարյանի եւ նրա կողմնակիցների դեմ ծավալված գործողություններում Մոսկվան տեսնում է Հայաստանի ավանդական ռուսամետ խաղաքականության ըեղում։

Մեզ հայսնի չէ, որ մեր վարչապետը նախորդ երկու հանող-դումներում ի՞նչ եւ ի նշանիսի՞ հավաստիացուներ է սվել- երեսվել է- նախագահ Պուտինին, սակայն հայսնի է, որ արեւ- սյան դիվանագետները վերջին ժշամում ավելի հաճարորեն ու մեղադրանի ձեւով օւսում են, որ Հայաստանը, համենայն- դեռս, ռուսական ազդեցության ոլորտում է գՏնվում Եւ դաս- նակիցն է նրան: Դեռ վերջերս, մեր դիվանագետներից մեկի հետ մասնավոր գրուցում հարցրեցի, թե ի՞նչ է լինում նման մեղադ- րաններին մեր դատավանը: Պատասխանը, խոստվանեմ, գոհացրեց ինձ. «Խսկ ի՞նչ ե՞ւ ուզում, թենամի՞ դառնանք Ուլ- սաստանի»:

Անոււց՝ ոչ: Եվ այդ «ոչ»ը հասկանալի, ըմբռնելի է յուրա-
ֆանցուր հաշվենկաս ու ողջամիտ հայի, նույնիսկ օսար դիվա-
նագետի համար: Բացի՝ Հայաստանում Ս. Նահանգները ներ-
կայացնող մեծարք դեսպան Շիշարդ Միլզից, որն արդեն 4-րդ
ամիսն է, որ անընդհատ ելույթներ է ունենում Սարշի 1-ի քրեա-
կան թթածրարը ամբողջությամբ եւ մինչեւ վերջ քրիելու վե-
րաբերյալ, նույնիսկ փորձելով ազդել դատական գործընթաց-
ների վրա, ինչը, սրանից առաջ առիթ ունեցել եմ գելու, իր
հայրենիքում անբույլատելի արարք է համարվում, դատական
հետապնդման ենթակա: Գոնեն Ռուսաստանի արտգործնախաս-
րան իր հայտարարություններում երթի չի մոռանում ժեշտելու,
որ Հայաստանում ծավալվող իրադարձությունները մեր երկիրի
«ներին գործն» են, այսինքն՝ Լավրովը մեր «ներին
գործիրն» խարնիում է իր... առանց խարնիու:

A standard linear barcode representing the ISBN number 978-1-65003-180-3.

Գերմանական գրասվալկան գործակալությունը հաղորդում է, որ ինտերնետային ամենածանրը արժույթը՝ բիթֆոյնը շարունակում է անկում գրանցել: Ակզրում 1 բիթֆոյնի արժեքը գերազանցում էր 20 000 ԱՄՆ դոլարը, բայց, վերջին ամիսների դիմակումը եղակացնել է տախու, որ սույն կրիպտոարժույթը շարունակական արժեզրկում է գրանցում: Չորեքշաբթի բիթֆոյնն արդեն մինչեւ 7 տոկոս արժեզրկվել է, երեկ՝ հինգշաբթի, Բիթստեմ առեւտրային հարթակում մոտ 9,5 տոկոս անկում է գրանցել՝ հասնելով 6253 ԱՄՆ դոլարի սահմանին: Այդու՝ ամենաճանաչված կրիպտոարժույթը 14 ժամվա ընթացքում ավելի բան 1000 դոլարին համարժեք անկում է գրանցել: Մյուս կրիպտոարժույթները՝ Ether-ը, XRP-ը, Eos-ը, որ նաև ամենաճանաչված կրիպտոարժույթը՝ նրանց վրա էլ մեծ ճնշում կա:

ՄԱՐԻԵՏԱ
ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Սկսված բարդ ատենան բազմաւեւր իրադություններից, որն ցից յուրաքանչյուր է և ապահովություն մեր կյանքի վրա (անկախ այն բանից՝ բացառական թե դրա կանաչ ազգեցություն դա)՝ այս անգամ հարկ համարեցին կանգ առնել սեղմտեսք բերի 8-ին կայանալիք Փաշինյան -Պուտինի հանողիուման եւ ընտառ բակաւառն ու ընտառ բական ցջանում բարեկանությունը բերա կամացնող օրենսդրական փաթեթի վրա

Flurη wcn1n

Յետարրական է ԶԼՄ-ներից մեկի այն արտահոսքը, թե ԵՏՄ սննդսական հանձնաժողովի կողեւագիայի նախազարդ Տիգրան Սարգսյանի դեմ եւս բերական գործի հարուցում է նախադաշտառասպանության առաջատանում. սա լրատվական բարի՞կ է ընդդեմ Նիկոլ Փաշինյանի՝ Պուտինի հետ հանդիմությաց առաջ, դրա մեջ իրո՞վ ինչ-որ առարկայական ժերմական է առաջանալու առաջարկության կամ վերժիններության արտացոլանքն է մամուլում, ոժվար է ասել: Սակայն որ դրա արձագանքը կարող է հասած լինել գործընկեր Երևանի նախագահին՝ մի մինչ թեմա էլ առաջ բերելով առաջին դեմքերի հանդիմանը, սա ենթադրվում է: Մեր լրատվամիջոցներն այդ իմաստով սկսել են բավական սեր գործ ամել եւ փաստորեն անցել են գործընթացները վաս հումոր ուղղորդելու իին արհեստին:

«Զանի որ բավական խնդիրներ են կուտակվել՝ մենք սղասում ենք անկեղծ ու լուրջ խոսակցություն հանդիպումից», Պուտինի օգնական **Յուրի Ուշակովի** այս դիմակումը ռուսական եւ հայկական լրատվաճիջոցները լայնորեն ներկայացրեցին: Ի-հարկե՛ խնդիրների շրջանակի մանրանա- նումներ չկան՝ լայնի ու համադարձիկի մասին հիշատակումներից զա՞ս:

Պուտին-Փաշինյան հանդիպում Սուկվայում

Ակնարկներ բանակցությունների նախօրեին

Ո՞՛ նախագահ Վլադիմիր Պուտինը եւ ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը սեղմտնբերի 8-ին կրանակցեն Մոսկվայում։ Այդ նախահայկական լրատվածիցոցներին հայսենել է ինքը՝ **Փաշինյանը**, իսկ հետո նույնը հաստատել է Ո՞՛ նախագահի մաճլո բարուղարար **Դմիտրի Պետրովը**։ ՀՀ վարչապետի ռուսաստանյան այցը Երրորդ կիմի Հայաստանում տեղի ունեցած իշխանակությունից հետո։ Մայիսի 14-ին Սփյուռք ԵԱՏՄ շրջանակներում տեղի էր ունեցել Պուտին-Փաշինյան առաջին հանդիպումը։ Հաջորդը Մոսկվայում էր հունիսի 13-ին։ Եթե ՀՀ

վաշչաղեցը ՈԴ նախագահի
հրավերով մեկնել էր ներկա գՏնվել
լու ֆուտրով աշխարհի առաջնոր
թյան բացման արարողությանը։
Այսուհետ որ Մովկա-Երեւան
Երկխոսությունը զարգանում է դի-
նամիկորեն, բայց առանձնահա-
տուկ կերպով։ Այդ մասին խոսել
ՈԴ արտգործնախարար **Սերգեյ**
Լավրով Մովկայի միջազ-
գային հարաբերությունների մեջ
տական ինստիտուի ուսանողներ-
առօտեր ելույթ ունենալիս։ «Կա-
ծում եմ՝ մեզ համար հետաքրք-
րական է լուել, թե ինմը՝ ՀՅ վաշչաղեց-
ը ինչդեռ է գնահատում իր երկու
հրարության արարաման հե-

ի ռանկարները: Մեզ համար բնակ
միեւնույնը չէ,թե սվյալ իրավիճա-
կում ինչորիսին են Հայաստանի
դարտավորությունները ՀԱՊԿ-ի
հանդեմ: Մենք ենում ենք այն բա-
նից, որ այդ դարտավորությունները
գործում են, դրանք դեմք է կատար-
վեն լրիվ չափով, այդ թվիմ մեռ
ընդհանուր կազմակերպության
վարկի ու հեղինակության ամ-
րագնդան առումնով», ասել է
Լավրովը: Նա նաև ընդգծել է, որ
Մոսկվան չի միջամտել Հայաստա-
նում հշիսանակիության գոր-
ծընթացին՝ «ի սարքերություն որու-
այլ երկների»:

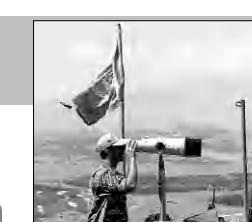
Կանցլեր Մերկելի կովկասյա արկածնե- րը

to⁴

**Հայ
Տրիո
կազմ**

to 6.2

ՄԱԿ-ի «սիրիական» գաղտնի փաստաթուղթը

to 11

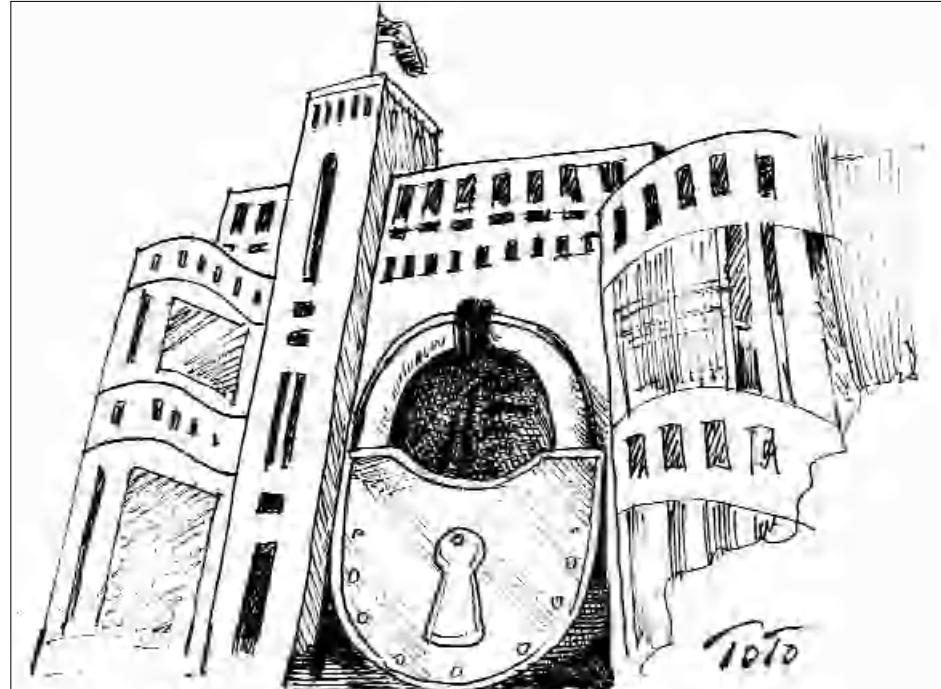
ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎԱԵՓՅԱՆ

ԳԵՐԱՆԻԱՆԻՒԹՅՈՒՆ

ՀՅԱԳՆ ՍԱՀՄԱՆԱԿԻԱԿՈՒՄ Է ԸՆԹԵՐԳՈՂԻ ԱՎԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անյալ հիմքաբթի՝ օգոստոսի 30-ին , եր մեր թերթը տպարան էին համձնում, հանդպած էի, որ նոյն օրը նախատեսված՝ Բեռլինում ՀՀ ղետպանի հետ կանցել Մերկելի այցն անփոփող մեր հետազգած հարցարույցը կներկայացնեմ այսօվա համարում, առավել ընդուրկում հարցերով։ Ավաղ, այն ոչ թե հետաձգվեց, այլ՝ Ծառատակահարմար ջանարկեց բավարարել՝ Դայաստանի ԱԳՍ-ի տարօրինակ դատաճարաբանությամբ, այն է՝ «Առավոտ» թերթը նույնարուվանդակ հարցարույց Անդրկայացնում է արդեմ։ Ստորևների 5-ին մեր գործընկեր Տարել Զարույժումյանի գրույց ՀՅ փոխարքունիայի համար Կարեն Նազարյանի հետ որպես ու բովանդակալից էր, այդուհանդեռ չէր կարող հաճողել հարցարույցից հրաժարվել, բանի որ հարցուղաքախանը չէր ներառում մեզ հետաքրքրող հարցերի շրջանակը։

«Ազգ»-ը, բարեպահստաբար, իր լրա-
վկույունը հերթելու առիթ չի տախու, գրա-
գիտության առումնով էլ վերջին շարժերում
չէ: Մեր ժողովի թերթի ընթերցողների ա-
նակը, ծիծ է, նվազել է, բայց էլեկտո-
նային սարքերակը շարունակում է հե-
տաքարել Հայաստանում եւ մանավանդ
Սփյուռքում, իսկ սոցիալական ցանցերը
արագ տեղ են հասցնում մեր ընթերցող-
ների ջերմ նաճակները՝ ժետադրելով
հաևամես մեր թերթի «հարստությունը՝
հայոց լեզվի գեղեցկությունը հաստառող
բառապաշարը: 90- ականներից սկսալ
մեր թերթը մի նկատելի առավելություն է
ունեցել եւ ունի՝ աշխարհի սարքեր ան-

ԿյուՆՆԵրում սեփական եւ հատուկ թղթա
կիցների ստղծած լրագրությունը, որ ո
միայն անհրաժեշտ է, այլև դարձարդի
բազմակարծության կարև ներ հասա
րակության համար:

Անգելա Սերկելի այցը, բնական է, լուսաբանեցին հայաստանյան ԶԼՄ- Մերը զրոյցի հրավիրելով նաեւ տեղի վերլուծաբաններին ու փորձագետներին, բայց նրանց հայացքն ու տեղեկացվածությունը, ինչպես նաեւ Ենթադրելի ժամանակի սղությունը թույլ չէ վեցին սղադրել հարցերի այն շօջանակը, որ կարող է հետաքրքր Գերմանիայում բնակվող, տեղամանութիւն հրադարակումներն ընթերցնող լրագրողին: Մերկելի այցը նախապատրաստել ու դրա մանրանամերին, մեր կարծիքով, առավել հանգամանալիք ծանոթ Են Երկու անձ՝ Բեռլինում ՀՅԴ դեսպանը եւ նրա գերմանացի դաստիարակիցը Երեւանում: Բեռլինում ՀՅԴ դեսպան Առն Ամբասյանն էլ մեզ համար կարծիք է, որ օգոստոսի 30-ին նրան ուղարկած մեր գրավոր հարցաւարձ չէ սղագրել Մերկելի այցը լրաբանաձևակամիջոցների հրադարակումներում, որտեղ, բնական է, մեր հստակ հարցերը բացակայում են:

Օգոստի 30-ից հետո մեր հարցերն ավելացան, եւ դեսպանի հետ մեր հարցարկույցը, որ Ենթադրում են արտննվելու մեր այս հրադարակում- դարձաբանումից հետո, հայաստանյան եւ սփյուռքի մեր ընթերցողին գրիունակ է դահելու համարես որոշ խնդիրների լուսաբանման առումով: Նկատի ունենալ համեմատական առումով:

մես մեր անվանգործյան առնչվող հարցերը, գերմանացի մեր գործընկերների հայացքը մեր տարածաշրջանի նրանց ու մեր ակնկալիք- սղասելիքներ տարբերությունները եւ այլ հարցերի ածարծունը մեր ներկայացվելիք գրուցում:

Մեր ընթերցողների ուսադրությանն են ներկայացնում մի կարեւոր հարց, որ քոյն իմացաբար դեռ մոլորության մեջ գցում մեր հայրենակիցներին: Երեւանու դեռ 2 տարի առաջ լսել եմ, թե «Գերմանիայում ձի՞ բուժում են ստանում այն ծանր հիվանդները, որ Հայաստանու բուժման, թանկ դեղամիջոցներ գնելու անվճարունակ են»: Անցյալ տար «Թերթ» առցանց լրատուն Երեւան «Զվարթնոց» օդանավակայանից հայցագրույցների շարֆ էր ներկայացնում Գերմանիայից արտախված հիվանդների հետ, որոնց բուժումը կիսաս էր թողնվել եւ խեղճ այդ մարդիկ հուսահաս դաշտում էին, թե իրենց համար էլ նորություն է գոյք իրավապահների՝ իրենց Հայաստան արտախելու այդ վարագիծը: Հայցագրույցը վարող լրագրողը քավարավ վեց միայն մի կողմին ունկնդրելու նրանց ձայնը լսելի դարձնելով, ու հայաստանյան հասարակությունն ավելացնու ընկրույց թյուրիմացության մեջ: Տեսանյութից այդպես էլ դարձ չդապարագված այն մասը, թե ինչո՞ւ է Գերմանիան արտախելու այդ խմբին, հատուկ դիտավորության մեջ թե՛ կարգի համաձայն: Դրանից հետո էլ որովան հետեւեցին, նույն լրավաճաջորդները մասնաւոր աշխատանք կատարելու առաջարկաբանում:

Կանցլեր Մերկելի այցին հաջորդած օրերին նույնօրինակ մի թյուրմացություն հնչեց Հանրային ռադիոյի եթերից: «Սատու վկ» հաղործման ժամանակ ուկնդիրներից մեկը հարց ուղղեց հաղորդման հյուրին՝ ՍԱՀՀ -ի Եվրոպայի հարցերի փորձագետ Անի Եղիազարյանից: Մեջբերում եմ նոյնությանը՝ «արտագարեած հայերը, որ մինչ այդ արդեն Գերմանիայում են, ճամբարներում, հնչ կլինի նրանց վիճակը, ես կուղարկեն, թե՞ ոչ: Անգելա Մերկելի այցից հետո հայերին ի՞նչ աշխով կնայեն, կամ հաճանդաններին, որ գնան այնտեղ բուժման համար, ինչորիսի՞ վիճակ կստեղծվի նրանց համար: Կը նորումեն եւ կրուժեն նրանց անվճար, թե՞ ոչ»: Հաղորդաւարի հեղինակ եւ վարող Գեւորգ Մելիքյանը կածես «հոււեց» հարցի դատախանը՝ ասելով՝ «Տեսնում եմ մարդիկ ինչ ակնկալիքներ ունեմ», բայց Անի Եղիազարյանը հետեւյալ դատախանը հնչեցրեց՝ «Մինչեւ այսօր էլ Գերմանիայի ճամբարներում բազմաթիվ հայ ընտանիներ են ապրում, եւ այս այցը չէ, որ դիմի որոշչչի լինի: Մինչեւ այս այցն էլ Գերմանիան մշամես լավ բաղավականություն է վարել ներգաղթյալների նկատմամբ, այդ թվում՝ ձեր նուած ճամբարներում բնակվողների: Անվճար բուժօգնության եւ բազմաթիվ օրինակներ գիտեմ, գուցե ոչ ամբողջությամբ, բայց համեմայնդեմս մարդիկ այնտեղ անվճար բուժօգնություն ստացել են»:

Ինչու՞ս են սացել այդ «ձրի բուժօգնությունը», չեն ղարզաբանում ան-
տուց, այլապես Հայաստանի բաղա-
ցիների մի սպառ զանգված տուն- տեղ
վաճառելով չեր հայտնվի գերմանական
մեծ ու փոքր բաղաների աղաստան հայ-
ցողների ճամբարներում: Դիսի լուսա-
բանել, որ կանցեր Մերկելի այցը չի կա-
րող նորասել հայության Գերմանիա-
յում «ձրի բուժման» գործընթացին, եւ
Հայաստանի վարչապետի հետ ասովիսի
ժամանակ հնչած բուժօգնությանը վե-
րաբերող հասկած դրա տրամաբանու-
թյան շարունակությունը չէ:

Հայաստանի անկախության ամենամեծ ձերբերումը խսդի ազատությունն է, լրատվամիջոցների ազատությունը, մեզ համար հարգարժան ՀՅ ԱԳՆ-ին խնդրում ենք չսահմանափակել ընթերցողների ազատ ընտրությունը՝ որ թերթում, որ հեղինակի, որ նյութը կարդալ: Առավել եւս՝ արտօնել, թէ չարտօնել լրագրողներին նաև ու հարց տալ: Ազնկալում ենք, որ ԱԳՆ-ի դատասխանը կլինի մեր հարցարույցի անցկացման կանաչ լուսը:

«ԵՎ-ԵՎ»ից Կրկին Վերադարձ «ԿԱՄ-ԿԱՄ»ին

☞ 1 Մինչդեռ դրս Միլզը այդ նրբանկատությունն անգամ հանդես չի բերում եւ ձգում է ռուս-ամերիկյան ներկայիս գեղարված հարաբերությունների, ապէլի ցույց՝ հարաբերազուրկ հակամատության փորձադաշտ դարձնել Հայաստանը բացահայտ կերպով, դարձադես գրքելով ռուսական կողմին։ Ըստ երեսությին նա շատ է ոգեւորված մեր նոր կառավարության միջանցներում վսկացող սորոսականների առատությունից, այն սորոսականների, որոնց մենանոր Զորյա Սորոսին դեռ ոչ վաղ անցյալում նախազարդ թրամփը հայտարարել էր «ահարեկիչ»։ Բացահայտուեն ձեռնոց նետելու դրս Միլզի գործողությունների շարքը օրեւ հարսացավ եւս մեկով, երբ դեսպանը, իր դաշտում ըստ սփյուռքի կոնհասարի դարձականությունների հետ, հայ գործարաններին խորհուրդ ըստեց իրանի հետ առեւտրական հարաբերություններ սկսելուց առաջ կամ շարունակելու հանար ներկայանալ դեսպանատուն, իր ամերիկյան դատամիջոցների ազդեցության ասկ չընկելու ճատավախությամբ։ Այնինչ իրանը ոչ միայն մեր քարեկան հարեւանն է, այլև 26 աշրուց ի վեր մեր սահմանը փակ դադող Թուրքիային հակալորողը։ Կաշինգտոնը եթե իրական ցանկություն ունենար, մեզ օգնելու, իր այդ դաշնակցին բացել կտար սահմանը։

❖❖❖
Կաղը վարչապես Փաշինյանին Մուսկայում սղասում է շատ կարեւոր, ես կատի՝ ճակատագրական հանդիլուն: Իրաւությունը, խորամտությունն ու զկունությունը նրան կրավականացնի՞ մեր Երկիրը Երկրներանքային Աերլա Վիճակից դուրս բերելու համար: Սղասեմ Վերադարձից հետո իր գործերին, ոչ խոսերին: Մինչ այդ լավ կլինի, եթե իմբը եւ ուրիշներ, մենք բոլորս, մեկ անգամ եւս թերթատեմ մեր ժողովորի Վերջին տարւն պատճենաւան եօթը:

Սարոյանի Հիրատարակված պիեսներից հատվածներ Ա-ի կենտրոնական գրադարանում

Առաջիկա սեմբանքերի 15-ին Լու Անգելեսի կենտրոնական գրադարանի «Taper» դահլիճում ներկայացվելու են որոշակի ժեստականներ Վիլյամ Սարոյանի մինչ օրս չիրատարակված դիմուներից, տեղեկացնում է «Արմինը Միրու-Սկիերթեյթ» տարբարեցը:

Պիեսների այս առաջին ներկայացումը հանդիսատեսների ուշադրության է հանձնում մրցանակակիր դրամատուրգ Եւ բենադրիչ **Արամ Գոյումճյանը**: Ներակատարները «Vista Players» տաղանդավոր խմբի դերակատարներն են: Սամանդարձ համալսարանը հատուկ թույլվություն է ստեղծել Գոյումճյանին օգտվելու Սարդարի ձեռագրերից, քանի որ նա ճագիսրուսի գիտական աստիճանը սատել էր գրելով չիրատարակված դիեսների վերաբերյալ իր ասենախոսությունը: Գոյումճյանը «Ելի» մրցանակին է արժանացել եւ որպես դրամատուրգ («Ֆեստություններ»/«The Farewells») եւ որպես բեմադրիչ («Երեք հյուրանոց»/«Three hotels»): Նրա դիեսները բենադրվել են մի շարք բարձրագույն սկսած Լուս Ազգելեսից մինչև Լոնդոն: Նրա վերջին շրջանի ներկայացումներից են Լեւոն Շանքի «Հին Ասվածներ» հիման վրա գրված դիեսը (2014) «Ուրախ հայեր» (2015) եւ «Չարումակում եմ առաջ օնայ» (2017) պարետներն:

⇒ 1 Նիկոլ Փաշինյանը
վերջեւս ասել էր, թե հայ
ռուսական հարաբերու-
թյուններում դրոբեմների առա-
ջացման մասին լուրերը չեն հա-
մադարաւասխանում իրականու-
թյանը, եւ ամեն ինչ իր հունով ըն-
թանում է: Սակայն Կրեմլի հաղոր-
դագրություններ՝ ողջ համալիրով
հարցեի բննարկման վերաբերյալ,
խոստած են բոլոր թեմաներով տե-
սակեամերը նորոգելու անհրաժեշ-
տության ծագման մասին:

Թանի որ խնդիրներից մեկն ան-
տայածն վերաբերելու է դարաբա-
ռյան բանակցություններին, կամ
ապէսի ստուգ՝ դրանց վերականգն-
մանը, կարծում են՝ նոր կառավա-
րության Երեքմասյա գոյությունից
հետո ինչ որ հսկակություն այս
խնդրում հսկապես դեմք է, մանա-
վանդ փորձագիտական ճակար-
տակով ամեն օր անենատարեր,
այդ թվում՝ իրարամերժ տեսակետ-

Furnitūre

Եթե են հնչում այս առօնմով: Եթե հստակեցում էլ չիմն՝ համենայնդեպս հերթաղաք ձեւակերպումներ կիմնեն, որից ենթադրություններ անել հնարավոր կիմնի, ինչպես Պուտին-Ալիեւ վերջին համադիմանը եղավ: Մեզ համար կարեւոր է, թե ո՞ր դիրքից դիմի հանդիս գա Յայստանը, վարչապետի հավածարար, ասրբեր առիթներով ասված ժամկետների մի նոր դրսեւորում է լինելո՞ւ է Ղարաբաղյան հարցում, թե՛, այնուամենայնիվ, ինչպես որ փորձագիտական ենթադրություններ կան, ինչոր բան է փոխվել, ինչ-որ հարկադրանքներ կան միջազգային կառույցներից:

Իսկ թե ԵՏՍ ուղղությամբ ինչ
ընտարկումներ կգնան՝ ժամանա-
կին Փաշինյանն ակնարկում էր
համագործակցության վերաբերյալ
առաջարկներ ԱԵՐԿայացնելու մա-
սին, արդեն կարո՞ղ ենք խստել ԵՄ
հարաբերությունների եր ԵՏՍ հա-
մագործակցության զուգահեռանան
հայկական քանաձենի մասին, թէ
ամեն ինչ նորից մնալու է անորո-
ւության եւ իմերցիայի ծիրում, սա
եւ հետաքրքրական կլինի:

Կամ թե **Լավրովի** ասած՝ ՏԱՏԵ-
ՍԱԿԱՆ ԽԱՆՔԻՆԵՐԻ ՎՐԱ ԿԵՆՏՐ-
ՆԱՆԱԼՈՒ ԻՐԱՎԵՐ-ԳԱՅՆԿՈՒԹՅԱԾԸ Ի
ՊՄԱՏԱՍԽԱՆ Ի՞նչ ԺԵՏԱՐԴՈՒՄՆԵՐ
ԿԱՆԻ ՀԱՅԱՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏՐՈՒ-
ՈՐԻՒՆ ՄԻՋԱԽԱՐՎԱԾ ԿՈՒՆԵՆ ՏԱՏԵ-
ՍԱԿԱՆ ՈՒ ԽԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱԴԱՊ-
ԴԻՔՆԵՐԸ ԽԱՆԴԻՄՃԱՆ ԹԵՆԱՆԵՐԻՆ:
ՄԵՐ ԿՈՂՄԻց՝ ՌՈՍԱՏԱՆԻ ՊԱԿՏՈ-
ՆԱՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՅՏԱԾ ՄՏՏԵՐԸ՝ ՀԱ-
ՅԱՏԱՆԻ ԵՐԻՔԻՆ ԳՐԵԴԵՐԻՆ ՀԱՍԱՆ-
ՎԵԼՈՒ ԾԱՍԻՆ ՈՒՐԱԽԱԳՑՈՒՄ ԵՆ,
ԵՎՈՒ ԿՈՂՄԻց ՊԻՎԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԵՐԿՍԱՎՐ Է՝ ԲԱՐՁՐԱՃԱՅՆԵԼ ԵՆ-
ԹՐԱԴՐՈՒՄ Է ՏՈՂԱՏԱԿ ԽԱԼԱՉՈՎԻ
ԾԱՍԻՆ:

Յավո՞ք թեմա կի՞մի եւ հավանաբար չի ցցանցվի ՀԱՊԿ-ում դիտորդի կարգավիճակով Ադրբեյջանին մեր ռազմավարական գործընկերը, եթե սկսենք հոկտեմբերի 27-ի գործը փոփոխել:

Ների հետ միջադեպական գործընթացներում: Դիմա եթե այնտեղ ներդրավով Աղրբեջանը՝ հնարավորություն ունենալով աննկատ եւ ոչ հրապարակային լորրիինքի, աղյա Հայաստանի խնդիրը կրարդանա: Հայաստանը Վետոյի հրավորմբ ունի, եթե Աղրբեջանի ուղղակի անդամակցության հարց լինի, սակայն դիտորդի կարգավիճակի հարցի բնարկումը Վետոյի կիրառում չի նախատեսում: Եթե հարցը բնարկվի, ՀԱՊԿ մյուս չորս դեսությունները կողմ կվեարկեն՝ մեզ համար իր վաս հետևամբ ներով հանդերձ: Այնուս որ Փաշենյանը շատ դերձախոս դեմք է կարողանա Աղրբեջանի այդ կարգավիճակի դեմ իր փաստակաները ներկայացնել: Ոուսաստանի որոշ օջանակների հրձվանին, թե Աղրբեջանը հուսալի գործընկեր է, եւ Վետոյի օջանում 5 միլիարդ դրամի գենք է գնել Ոուսաստանից,

ԿԵՐԸ՝ Եթե շահադիտական նղա-
սակներով կամ նախադես տրված
խոսքումի հիման վրա է դա տեղի
ունեցել:

Հետաքրքրական է, որ բաղադրյալ-
սի թեկնածու **Նախրա Զոհրաբյա-
նը**, Ծեւլվ, որ փաթեթի խոսա-
ցումներն անհաճարելի են եվրո-
պական երկրների օրենսդրության
հետ, այնուամենայնիվ այսպիսի
փոփոխությունները Հայաստա-
նում ուսկերչական ճակարդակի-
հասած ընտրակետիքները կանգ-
նեցնելու միակ ճանապարհը հա-
մարեց:

Վարչական ռեսուրսի չարաշահման, ընտրակենթիք թույլ տալու, Երրորդ անձի ներկայությամբ վվեարկելու, լրագրողի և հանձնաժողովականի աշխատանիշի խոչընդունան, ընտրական գործընթացին ոչ հարիր այլեւայլ մեղեդի հաճարաբավական լուրջ դաշտաչափեր են սահմանվում: Այս փոփոխությունները դեմք է հարեհաս լինեն սեմսեմբերի 23ին տեղի ունենայիք Երեւանի ավագանու ընտրություններին, հարց է մնում ընտրողին այս դաշտաչափերի նասին ժամանակին իրազեկումը, այլապես Եւ ընտրողը, Ե՛ս փող բաժանողները կարող են մնացած լինել անցյալի իներցիայի մեջ:

Արժե հիշատակել նորեւ դաս-
գամավոր դարձած, Փաշինյանի
թիմի անդամ, բաղաքատէ Հայկ
Կոնջորյանի խոսքը, ըստ որի խա-
ռած հավի ծիծաղն է գալիս, որ
դոլարային միլիոնատերն ուզում է
փորձիկ աշխատավաճով դասգա-
մավոր դաշնալ ու ծառայել ժո-
ղովրդին: «Եկեւ միասին բաղաքա-
կան դժիս ուղարկենք ընտրակա-
ռաքի ուրվականին, թեական օյ-
գարխիան չջետք է հնարավորու-
թյուն ունենա Վերադառնալ բաղա-
քականություն, տեղի ունենա հա-
կահեղափոխություն», կոչ արեց
«Ելի» նրա մի ուրիշ գործընկեր՝
Գեւորգ Գորգիսյանը. Եւկուսի
խոսն էլ ակնհայտորեն ուղղված
էն դահլիճում առկա օլիգարխնե-
րին, ընդիուդ դաշնակից ծառու-
լամ:

Զնայած ՀՀկ-ական տօքանակից փաստաթղթի ընդունման հաստողականությունը եւս բնադրասվեց, սակայն փաթեթի ընդունմանը 66 ձայնով, մի շարֆ հիմնարար փոփոխություններ 24- ժամայ ընդմիջնամբ երկրորդ ընթերցմանը բնակչության հաստեղությունը:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼԻՄՅԱՆ

Երեւանի քաղաքապետարանը ո՞չ «Կարգին կասետ» է, ո՞չ էլ՝ «Կարգին սերիալ»

Երեւանի քաղաքապետի՝ քՊ-ի թեկնածուն, ինչըս գիտեն, դեռասան Հայկ Մարությանն է, ով հանրությանն առավելացես հայսնի է որդես «Կարգին Հայկո»: Իհարկե, դեռասան բառը գրելով Հայկ ամվան կորին՝ արդեմ իսկ մեծ դաշիվ եմ անում նրան եւ ներողություն խնդրում հայ թեմի վարդեսներից:

Ինչեւէ, խստեն Յայկի մասին: Որդես թեկնածու՝ առաջարվելու արաջին հսկ օրվանից հասարակության շրջանում դժգոհության ալիք բարձրացավ, շատերն ընդրիմացան նրա թեկնածությանը, շատերը նույնիսկ զավեց ու ծաղր համարեցին դա: Բայց ի՞նչ արած, միթե կա որեւէ մրցակության որեւէ թեկնածու, որին բոլորն անխսիր համակրեն: չկա: Յայկ Մարությանը եւս բացառություն չեւ: Բայց օրեւ իր ելույթի ժամանակ նա արեց այնպիսի հայտարարություն, որ առանց այն էլ չեղած համակրանքն էլ ի չի դարձավ: Արգիշտի Ա արքայի կառուցած բաղադրի առաջարարությունը, իսկ նա հաստա կդառնա, բանի որ ԶՊ-ն օգնում է նրան այնպես, ինչպես ժամանակին ՀՀԿ-ն՝ Տարն Մարզարյանին, ոչ ավել ոչ դակաս ասաց, որ իրենց դեմ խաղ չկա, հավելելով, որ Ելքրում կան սեւ եւ սովորակ ուժեր, բայց հատկանութական է, որ մարզաթին բնորու դեմքի արտահայտությանը առաջարարությունը հայտարարեց, որ ինքն ու իրեն սատարողներն սովորակ ուժերն են, իսկ մյուսները՝ սեւ: Մարզից լավ երեւում է, որ վագրածին մեծ սիրահար այս ճարդը հայտնի «Սաֆիա» խաղի մեծ սիրահար է, բայց բացի խաղի սիրահար լինելուց, կարծես հոգու խորում մի փոքր կրում է նրան, ում դեմ դայլարել է երկար տարիներ՝ Սերժին, Սերժին է նման այս ճարդը: Որովհետեւ նրա հայտարարությունը, որից հետո «Որովհետեւ ես յավ տղա եմ» դեմքի արտահայտությամբ՝ նայում էր իր ունկնդիրներին, լսելուց հետո միանգամից ցանկություն էր առաջանում հարցնել: Պարն Մարության, իսկ ինչքան կսկիե՞, 100-ից 70, 80, 90, թե՝ 100 տոկոս: Ձեր ճանապարհին կանգնած սեւերի գլխին Յովիկ Արքահամյանի դես կրամքե՞ն, թե՞ ոչ: «Կապրոն Էղած» սեւերի ծնությ Սիեր Սեղրակյանի դես կօպրելե՞ն, թե՞ ոչ: Ձեր բաղադրամեր դառնալու ասֆալտայա ճանապարհին խոչընդուն դարձողի հետեւին, Մանվել Գրիգորյանի դես, «ձեռ կտա՞», թե՞ ոչ: Ձեզ դուր չեկողներին Ծնայսի դես «մի հաս կրանքարե՞ն», թե՞ ոչ:

Զգիտման ինչ կանի Յայկ Մարությանը, բայց այն, որ հենց բարզարաւավի սկզբից ցուց սկեց, որ ինքն առանձնաբես չի արթելում իր կերտած գրեթիկ կերպարներից, միանամակ է: Նորճալ ճարդը, ինչողիսին ներկայանում է Յայկ Մարությանը, որն, ի դեպ, հանդրաժողովականության կողմնակիցն է, դեսք է խոսե՞ր ոչ թե սեւ ու սպիտակ ուժերի հակամարտության ու սպիտակների հաղթանակի մասին, այլ՝ այդ հակամարտությունը վերացնելու: Վերջին հաշվիունա դաշտասպում է դաշնալ Յայասամի մայրափառի դեկապար եւ դաշտավոր է գիտակցել, որ ինը նման ճանապարհով գրեթ ոչ մի ժամ չունի՝ կարգին բաղադրայթ դարնալու, չնայած նրան, որ բոլորն իրեն «Կարգին Յայկ» են ասուն: Նաեւ դաշտավոր է գիտակցել, որ բաղադրայթարանը ոչ «Կարգին կատես» է, ոչ էլ՝ «Կարգին սերիալ», այստեղ դեսք չէ դերի մեջ մնանել, ինչը իհմա ինքն է անում, բանի որ ժողովուրդը ոչ «Առինու» է ոչ էլ «Կարգանինը» արակեան՝ «Լավեսահին

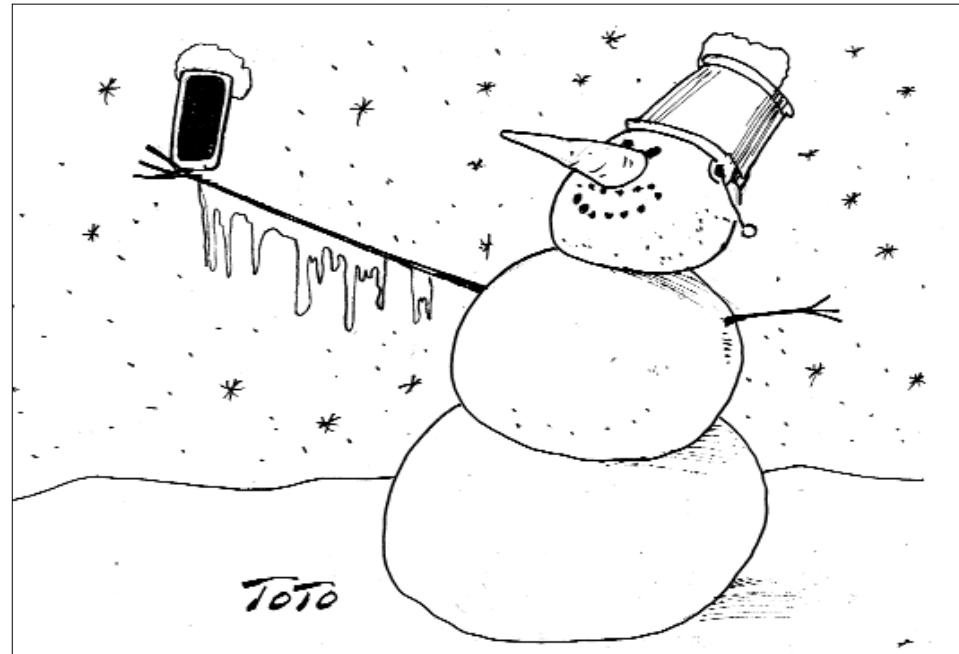
7.4. Դատուկ Արանց, ովքեր այս տողերը կարդալուց հետո կիարգնեն՝ «խևկ Swornը լա՞վն էր»: Պատասխանում եմ ոչ՝ լավը չէր, վասն էր, բայց խորհուրդ են տալիս համեմատության հարթակում համեմատել միմիայն լամփ հետ:

ՀՈՎԻԿ ԱՖՅԱՆ

Բոլոր նրանի, ովքեր ղճնդում են, թե Յուրի Խաչատրովի հարցը բացառապես Հայաստանի ներին գործն է եւ, ասենք, Դղյատանի արտաքին գործերի նախարար Երևան Արդիլաբեւը իրավունք չունի որեւէ մտահոգություն հայսնել փասի առնչությամբ, որ Խաչատրովի դեմ րեալան գործ կա բացված, ոչ թե չարաշար սխալվում են կամ բաղաբանությունից բան չեն հասկանում, այլեւ չգիտեն Երկու դարզ բան՝ ամռանը բավականին ժող է լինում, իսկ ձմռանը՝ սասիկ ցուրտ: Ի դեմ, եր ՌԴ արտաքին գործերի նախարար Սերգեյ Լավրովը օրեւ հայտարարեց, որ Ռուսաստանն անհանգիս է Հայաստանում եռացող ներքաղաքական իրավիճակով, մեր Վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը դատախանեց բառացիորեն հետեւյալ կերպ. այս, իսկապես, վերջին օրին Հայաստանում բավականին ժող է: Հասկանալի է, որ վաղը՝ սեպտեմբերի 8-ին, եր նախագահ Պուտինը Կրեմլում ընդունի Վարչապետ Փաշինյանին, վերջինս չի կարող իրեն նման հումոր ամերլու ռայլություն թույլ տալ, չնայած՝ ովք գիշ: Գուցե մեր Վարչապետը Ռուսաստանի նախագահի նասին այնպիսի բաներ գիշ: որ կարող է որեւէ դասի դրան նրա երևին ասել, որից հետո Պուտինը կսուրագի՝ Ռուսաստան՝ Հայաստանի կազմ ներառելու դատմական ակտը ու մենք կդանանք անծայրածիր Երկիր, Նիկոլ Փաշինյանն է՝ Բարդամյան 26-ից ու Կառավարության ժնմից բացի կնսի նաեւ Կրեմլում ու միանգամից կլուծի դարարադյան հարցը:

Բայց օս առաջ չընկենի. Վաղը, հնչ-
դես արդեն ասացի, Պուտինը Կրեմլում
սպասում է մեր վարչապետին, ու ինչդես
ասել է Լավրովը՝ Ռուսաստանը, անհամ-
գիս լինելով դաշնակից Հայաստանում
եռացող ներքաղաքական իրավիճակով,
ուսադիր կլիսի, թե ինչդե՞ս է Հայաստանի
նոր ղեկավարությունը դասկերացնում
երկրի հետագա զարգացումը: Մեր, Ըկա-
շի ունեմ՝ Հայաստանի հղարտ բաղաք-
ացիների անունից մեծ դրվագ եմ նադրում
մեր վաշչապետին վաղվա բանակցու-
թյուններում, իսկ վաղը ոչ թե Պուտին-
Փաշինյան շարժային հանդիդում է (որն
ի դեմ 3-րդն է՝ կարճ ժամանակում), այլ
հենց՝ հայ-ռուսական ամենաբարձր մա-
կարդակի բանակցություններ, հորդ-
րում եմ Կրեմլում չօգտագործել՝ «մեր դեմ
խաղ չկա» ոճի արտահայտություններ,
ամի որ Պուտինը մեծացել է Սամնկ Պե-
տերությի փողոցներում, որտեղ, ինչդես
հենց իմբն է մի անգամ հիշել՝ եթե ու-
զում ես հաղթել, դեմք է առաջինը հար-
վածես:

Այս դասին գրնե ավելի կարենու է, թե
որքանով է Լավըրիփ՝ նոյն թեմայի շուրջ
արդեն երկրորդ հայտարարությունը մի-
ջամտություն Հայաստանի ներին գործե-

հաղորդ լինել այդ սահմանից այս կողման շիրող իրավիճակին: Այսինքն, եթե մենք ուզում ենք, որ Սոսկվան, Մինսկը, Աստանան... օճան հայտարարվոյն մեր չամեն, ապա նախ ողեա՞ է դուրս գանձ ՀԱՊԿ-ից ու ԵԱՏՍ-ից, ինչը անել, գոնեք մեր Վաշինգտոնի խոսնով, Հայաստանը չի պատրաստվում:

Ուրեմն Լավորվի հայտարարությունները դեմք է դիմարկել հենց այս տեսանկյունից: Բացի այդ, Յուրի Խաչատրովը ՀԱՊԿ գործող գլխավոր փառտուղարն է: Այսինքն եթե նա մեղադրվում է, առավել եւս՝ եթե դատապարտվում է՝ սահմանադրական կարգ տարածելու համար, արդարական կազմակերպությունը կամ այլ պահանջմանը մատուցնելու համար: Բայց ՀԱՊԿ-ը մի կողմէ, Քայաստանի համար, որը փաստեն էլ ճարդ չուներ նօանակելու կազմակերպության գլխավոր փառտուղար ու նօանակել է մեկին, ով սահմանադրական կազմակերպությունը պահանջում է այլ պահանջմանը:

Կան կարգ է տաղալել: Նախվին իշխանություններն են արել, ուստի լավ, բայց կարող էին չչ նորերը նախ հետ կանչել խաչառուրդին, գրելու նրան դաշտումից, նշանակել մեկ այլ գեներալի (Եթե դաշնակիցներն ընդումեին), որը միայն խաչառուրդի հետ վարվել այնուև, ինչպես վարվեցին: Իհարկ կարող էին, սակայն չարեցին...

Ինչ վերաբերում է Զոշարյանին. բացի Լավովի՝ հանրահայտ մասհոգությունից, եթե հիշում ե՞լ օգոստոսի 31-ին Պուտինը ամձամբ ընորհավորեց Երկրորդ նախագահի ծննդյան օրը: Վարչապետ Փաշինյանը սա տեղափոխեց ոչ քեզ Հայաստան-Ռուսաստան միջոցեական, այլ Զոշարյան-Պուտին ամձնական հարաբերությունների տիրուպում շեշտելով, որ ինքը մասով, կամ էլ վարչապետ Փաշինյանն ուզում է ինքը եւս անուր անձնական կադեր հաստատի Պուտինի հետ, ինչը շատ կարեւոր է, քանի որ եթե վերջին օրերին Հայաստանում իսկապես բավականին շոգ էր, աղա ձնուանը սաստիկ ցուրտ է լինելու, մանավանդ, եթե, օրինակ, զազ չունենանք դրա կտրվելու կամ էլ թանկանալու դաշճառով:

Թավշյա քալան

Պետական վերահսկողության ծառայության ղեկավարությանը չորեքամբի արել է վերջին ժամանակների ամենակարեւոր հայտարարությունը: Ազգութեալով իր աշխատանքի 100 օրը՝ դարն Սանասարյանն ասել է, որ Հայաստանում թափյա հեղափոխությունից հետո էլ են գողացել: Չէ, այլ հարց է, որ մենք մինչեւ թափյա հեղափոխությունն էլ գիտեինք, որ որեւէ հեղափոխությունից հետո որեւէ երկրում գողությունը չի դադարում, հակառակ դարձայում «Միջ գողացիք» 10 դասվիրաններից մեկը լինելու դասվին չէր արժանանա, բայց որ Հայաստանում թափյա հեղափոխությունից հետո դրա առաջանարհիկներից մեկն է հայտարարում, որ իրենց օրին էլ գողանում են, մեղմ ասած հետարքական է: ճիշտ է, դարն Սանասարյանը չի ցու-

վերացնելու դրսկիտուբյումը։ Ամեն դեղովում՝ Սանասարյանի հայտարարությունը խոստվանություն է։ Հայկ Մարությանը՝ նոյնպես։ Եթե Հայկ Մարությանը գիտեած է, որ ինքը ամենակարգին թեկնածուն հետև դարձաբանեց՝ ասելով, որ ինքը, երբ ասել է, թե մեր դեմ խաղ չկա, իրականում նկատ չի ունեցել, որ մեր դեմ խաղ չկա եւ երբ ասել է որ մենք սպիտակ ուժեր են, իսկ մյուսներ՝ սեւ, նկատ չի ունեցել, որ մենք սպիտակ ենք, մյուսներ՝ սեւ։ Եթե Հայկ Մարությանը կարգին համակիրները որոնի մեծ թվի դաշտառով ժողովուրդ են կոչվում, որեւէ հանցավոր քան չգտան Հայկ Մարությանի հայտարարություններում ավելին՝ ասացին, թե կարգին

թեկնածուն դեռ մի բան էլ ինչ
ասել, բայց վաշչաղես Փաշին
նյանն այս առիթով ասաց, թե
Հայաստանում տեղի է ունեցել
սիրո հեղափոխություն եւ իրենց
բոլոր հայտարարությունները
դեմք է տեղափոխվեն սիրո գաղաքան
վարախոսության մեջ, իսկ ապա
Հայկ Մարտությանի հայտարարությունն
իսկապես տեղ-տեղ ու
ճիշճ էր ձևակերպված:

Դրանցից հետո կարգին ընթացական
ները լրեցին: Հիմա, եթե Սանահին
սարյանը խոստվանում է, որ ինք
իր օրու շարունակում են բարեկարգ
լանել, ապա Մարտությանը մենք
դեմ խաղ չկա ասելով փաստութեն
բացարում է, թե ինչու ինչու
Բանն այն է, որ մեր դեմ խաղ
չկա ասում էին՝ ոչ թավաշա Հայ
յաստանում, ինչն այդ դաշտաւում

ռով էլ թալանում էին կամ զող տեսնելիս՝ աչերը փակում: Ես չեմ դմում, որ «հմ բայլ» դաշինքը, Զաղագիական դայմանագիր կուսակցությունը դարձել են ՀՀԿ, բայց ես դմում եմ, որ այդ ճանապարհին են: Այս հարցում օւս կարեն են առաջիկա ընտրությունները, ինչ-դեռ երեւանյան, այնդեռ էլ համարեսական: Եթե՝ նախ նայրաբաղի ավագանիում, աղա հանրապետության խորհրդարանում Զաղագիական դայմանագիրը դարձավ բացարձակ մեծամասնություն, ինչը օւս հավանական է, աղա հաջորդ օրը վարչադիր Փաշինյանին լրագրողները հարցնելու են, թե գիտե՞ք, որ Ձեր ornf ոչ միայն ներգաղթ չի լինում, այլև արտագաղթը օւրունակվում է, ու նա դատասխանելու է՝ «իյա, իրո՞վ»... Հ. ԱՓան

ՀԱՅԻԿ ՀՈՎՐԱՆՆԻՍՅԱՆ

Հայաստանի վասակավոր լրագրող

Այդ դասօմանավոր է եղմն Մարտիյանը օգոստոսի 31-ին հեռաւսալը կերպություններից մեջի ուղիղ եքերում լորեցու անկենության միանգամայն իրավացիութեան հայտարարում էր, թե ներկա խաղական իրավության մեջ մեր դետուրան առջև ծառացած ամենակարեւոր խոնդիրը... ներհասարակական համերաշխության հաստատում է:

Պարոն Մարտիյանին անձամբ չեն ճանաչում, թեւ հեռակա համական ունեն նրա հանդել: Կուգենայի արձանագրել, որ դատելով ֆեյքության ամենաբազմազան գրառումներում եռացող ատելության ահռելի չափաբաժններից, էղմն Մարտիյանը միանգամայն ճիշտ է՝ այս մենք չունեն ավելի կարեւոր խոնդիր, բայ ներմետական համերաշխության

են վեծ հանել բոլոր նրանցից, ովքեր նախորդների ժամանակ... ավելի հաջողակ են եղել:

Եթե այսպես շարունակվի, աղա մենք, Ասված մի արասցե, ուս արազ կիշմեն նախնադարյան վայրենու մակարդակի, հասարակությունը կվերածեն իմնախմնան հորձանուու մեծված անուղղ զոմիների հոտի: Դեւաբար, սոցցանցերում անվայի հայիարաբանության հարկավոր է վճռականութեան վեց տալ: Մենք խաղակալիր ժողովուր եմ, հազարամյակների հեռվից մեզ ենք ուրեմ ու աղազա ժամանակակի: Եթե արագած բացանակ մեզ անենելու չի սպառն: Ուժուի գոնենի մեզնից յուրաքանչյուրին դրու չեկոր այս կամ այն կարծիք, տեսակետը, դատողությունը հանդուժելու: Պիտի կարդանան խաղակալիր բանավիճել, ոչ թե սպանալ, թե՝ բերան

թյան համար: Վերջապես, այսօր իրեւ թե Նիկոլ Փաշինյանի արեւով եղովություն չեն մատում, որ վաղը, միանգամայն հնարավոր է, նոյն անսան հայիարաբանությունը ուղղվի հենց... Նիկոլ Փաշինյանի դեմ: Որովհետեւ ոչինչ հավերժական չէ այս աշխարհում, անսխալական գործիչներ, անսխալական մարդիկ չեն լինում... Խոկ բազմությունների սերը, ինչուս դեռ Ավ. հասակյանը է գրել անմա Արքու Լալյում, ամենանվասահելի դատվանդան է... իսկ ավելի:

Դեսերտակիտական ցջանի բացասական երեւությունը ամենատագնադադար կամաց արժեներ: Սոցցանցերում սեռական կամ այլ բնույթի հայիարաբանությունը մեզ անենելու չի սպառն: Ուժուի գոնենի մեզնից յուրաքանչյուրին դրու չեկոր այս կամ այն կարծիք, տեսակետը, դատողությունը հանդուժելու: Պիտի կարդանան խաղակալիր բանավիճել, սպանալ, ինչ մեղիս

Իմաստություն կունենա՞ս ... հասնելու աղազային

Վերականգնումն է: Գոնե՝ մեկը մյուսին լսելու, դիմացինի կարծիք անհանդուժողականությանը չընդունելու, խաղակալիր բանավու վարելու ասրարական կուլտուրա ունենալու: Պարզաբան զգելի է, եթե ֆեյքության հրամարակումներում սրա կամ նրա հասցեին ամենակետու հայիարաբանությունը ու ամենակորիտ սպառնալիքը են կարդում:

Եթե նոյնինս այս հանրիմանությունը տեղին է, աղա հարց է առաջանում՝ նախորդ իշխանությունները ճիշտ էին անուն, որ... այդպես էին վարվում: Այդ դեմքում թույլ տվել հարցնել սոցցանցերում զանազան աղորությունները գրող ծայրահեղականները նշնչելու: Իբր լավ է, որ դուք թալանում էին, ծողովուր մեծամասնության նկատմամբ ճիշտ է:

Վակիր, դու այս մարդը չե՞ս, որ այս կամ այն ժամանակ այս կամ այն անընդունելի տեսակետն ես արտահայտելու... Դեռ ինչ: Այս ժամանակ այդդեմ է մտածել, իման՝ այլ կերպ է մտածում: Կարծիք, տեսակետը փոխելու հանցագործություն չէ: Այսալ կարծիքն կատաձա մնալը է ավելորդ հասակողություն:

Դուսամ իրով արդեն ավարտված, եւ ոչ թե անվախճան շարունակվելու միտուներ դրսեւող հեղափոխության ամենամերժելի, ամենաբացասական դրսեւումներից են հեղափոխության առաջնորդ Նիկոլ Փաշինյանին բառցինեն ասվածացնելու, կուրք դաշտելու էամսորդ միտուները: Դա արդեն նրա նկատմամբ ոչ այնան սեր ու ոգնահանն է, որտա՞ն վաշչառեա աշխ մնմելու, նրա բարեհանդությունը նվազելու եւ նրա վիրխար հեղինակությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեկում այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքության հրամարակումներից մեջ հանդուժելու համար կամ առջանական տարածությունը անձնական տարածություն: Միայն ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյանին: Յիմա ով է բարի խոսնով հիշում Հայաստանի առաջին նախագահին: Յակառակը, ֆեյքությունը անձնական տարածությունը անձնական տարածություն: Արիք ունեցել եմ «Ազգ» թերթի իմ նախորդ հարաբարակումներից մեջ կուրք է այս երեւությունը անվանելու կառացությունը: Ժամանակին այդդիմի կուրք էին դաշտել նաեւ Լեռն Տեր-Պետրոսյան

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆԿԵԼՅԱՆ

մ.գ.թ., ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ
աշխարհագովարկանության ու
միջազգային անվտանգության
մասնագետ

Անոլսարի շուրջ ստեղծված իրավիճակը մշահոգություն է առաջացում Դայաստանի այդ նախագածով շահագրի կամ դրա դեմ լոյփարով ժրշանակների մոտ: Այս թեմայով արդեն իրենց կարծիքն են արտահայտել բնադրականական խնդիրներով գրադիդիկա-կանոնական առաջարկությունը, միջազգային աշրթեր կառուցեր եւ նույնիսկ ՀՀ-ում ԱՍՄ-ի դեսպանը: Տարաբնության շահերի բախումը հանգեցնում է նրան, որ այս հարցը ոչ միայն միջազգայինացնում է, այլև ազդում դեռության անվտագության վրա, եւ այս երեւություն աձելու միտում ունի:

Ամուլսարի ծուղակը, կամ ինչողեւ չկրկնել 90-ականների ժյուրահոշակ փորձը

ՆԵԵԲ, որ օրինակ Խորհրդային Հայաստանում հանգարդյունաբերությունը չուներ կարեւոր տեղ հանրապետության սնտեսական զարգացման համակարգում, սակայն այլ էր իրավիճակը հետխորհրդային շրջանում: 90-ական թվականների կեսին արդեն դարձ էր, որ ՀՀ-ական իշխանությունը հաջողությանը վերացրել է տեսական արդյունաբերությունը ու հատկապես դրա զիտաւար ջուլդեր՝ էլեկտրոնիկան, հասոցաշինությունը, ֆինանսական արդյունաբերությունը ու մի շարք այլ զյուլդեր. թերևս միակ հեռանկարային՝ ներդրմների ներգավաճան առունով զյուլդ ճնացել էր հանգարդյունաբերությունը, որը եւ սկսեց զարգանալ լոկոնուի վիդեր խաղալով ՀՀ-ի սնտեսության համար:

Այստեղ դեմք է սակայն ժետական, որ Հայաստանում արդյունաբերության ոչնչացման դաշտավազը ոչ միայն ՀՀՆ-ի աղածնորհ կառավարումն էր, այլև հետեւանք այսպիս կոչված բնադրականական շարժումների, որոնք սկսել էին ձեւավորվել դեռ 80-ական թվականների Երկրորդ Կեսին: 88-ի Ղարաբաղյան շարժմանը զուգահեռ բնադրականական այս շարժումները նոր թափ եւ կարելի է ասել ինաս ձեռք բերեցին:

Ղարաբաղյան շարժման այն ժամանակվա լիդերները որուցեցին, որ այն հարմար հնարավորություն է գործող կոմունիստական կառավարության վրա ճառում գրեթադրելու հաճար: Դեռազգայում Լետն Տեր-Պետրոսյանը ինքը խոստվանեց, որ օգսվում էին բնադրականական շարժումներից բաղադրական նորականական պարունակությունուն: Ենթադրությունը այս գործությունը կազմակերպության կողմէն առաջարկված է եղանակում:

ակահարմարությունից ելնելով:
Այդ շարժիւմների արդյունքու եղավ այս,
որ Հայաստանում մեկը մյուսի հետեւից
սկսեցին փակվել իմահական գործարան-
ները: Բնադրականները իրենց հիմնա-
կան հարվածը ուղղել էին Երևանի
Նահիշին եւ Կիրովականի իմահական
գործարանի: Բնադրական ակչիվիս-
ների թիրախում էր նաեւ Սեծամորի առ-
մասաւայր:

Այս ժամանակ էլ տարբեր սարսափագդուր դատմություններ էին դաշվում զանգվածային հիվանդությունների եւ անոնմալ ծնունդների մասին: Դայաստանի ինձիական արդյունաբերության եւ Մեծամորի փակման հետևանքներն ու դրանց հասցրած վնասները երկի ժամանությանը դեռ մինչեւ վերջ հաւաքարկած չեն, բայց նախնական տվյալներով ինմական արդյունաբերության ոչնչացումը հագեցրեց 50-100 հազար աշխատատեղերի կրաման, երկիրը շատ կարճ ժամանակաբաժում կորցրեց իր ՀՆԱ-ի առողջի բաժիր, սկսվեց զանգվածային պատասխանակազմ:

Դոմինոյի էֆեկտով փակվեցին ոչ
միայն ինիական գործարանները, այլևս
դրանց սղասարկող հարյուրավոր հա-
րակից ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, գիտական լա-
բորատորիաներ ու ինստիտուտներ, որոնք
զարգանում ու զարգացնում էին ար-
դյունաբերության այդ ճյուղը Հայաս-
տանում: Մեծամորի առողջապահությունից
փակումը եւ հետագայում ՀՀՆ-ի ա-
դամանորի կառավարումը արդեն ան-
կախ Հայաստանին հասցեց ՏՆՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐ:

Հայաստանին երկար տարիներ դահնաջւեց սնտեսական ու էներգետիկ այդ փոսից դուրս գալու հաճար, չնայած հանում ճշմարտության նշեմ, որ այդքես էլ մինչեւ Վերջ չեմ կարողացել նովճիսկ մոտենալ նախկին հզորություններին, իսկ բոլոր փորձերը վերականգնելու ժիական արդյունաբերությունը՝ ձախորդ վեցին: Նետագայում Լեռն Տեր-Պետր-

յին ամենախուռ ղայլանազիրն է, որը
կնվիր է ՀՅ ղատմության մեջ:

Սանրանասնել Լիդիանի եւ բնաղահու տանական հնարավոր խնդիրների մաս սին՝ չեմ ցանկանում, որովհետեւ դրա մասին գրվել է շատ ու, թերևս, այդ գրավածների միայն մի չնչին մասն է համարացասիսանում իրականությանը, այս նուամեայնիվ իմ նորաւակն է ցոյց տաս ստեղծված իրավիճակի հնարավոր սնտեղական հետեւանները ՀՅ-ի համար, որում, ինչողեւ նշեցի հոդվածի սկզբունքը Դայաստանը արդեն եղել է: Եթէ ակտիվիտան ի համար պահպան կատարելու համար պահպան կատարել համար, առա այդ ընկերությունը, որը համարվում է անօլո-ամերիկյան եւ, ինչողեւ հասկանում ենք, վայելում է այդ պետությունների աջակցությունը, միանաւակ կգնա դեմի միջազգային արքիւրաժային դատարան:

Այսեղ ցավը այն է, որ անկախ այ

սյանի կողմնակիցները մի փատա-
թուղթ էին տարածել, որ ատոնակայանը
փակվել է ԽՄԴՍ վաշչամբ Ոիմկովի
հրամանով: Ինչու ասում են՝ ոե՛յուրե-
դա ճիշտ է, բայց դե բոլոր եթ հիշում, թե
ինչու է ին, այսու կոչված, բնա-
դահղանները օր ու գիշեր փակել դեղին
ատոնակայանը տանող երկարութին,
այդիսով միջուկային թռնավորման
սղանալիք ստեղծելով Դայաստանում,
իանի որ հնարավոր չէր այդ բափոնները
դուրս բերել երկրից: Այդ դայնաններում
այն ժամանակվա իշխանությունները
դիմեցին Սոսկվա՝ ատոնակայանը փա-
կելու խնդրանքով:

Անցած դրա 90-ական թվականների այս իրավիճակը հիշեցի, բանի որ ներկայունս կանգնած են նոյնի կրկնման եղին: Ըստիանալիք դեմք է նկատեմ, որ Դայաստանի դեմք փոքր տարածով դեռությունում խուռա հանդարդումաքերության զարգացումը բնադրականական ժեսանկյուննից բավականին վճասակար զբաղնում է, սակայն թույլ չնետական համակարգի գոյության դայնաներում, այն միակն է, որը կարող է ինչ թե այս խուռա ներդրումներ աղափառվել:

Սացվել է այնպես, որ Հայաստանում արդյունաբերության «հաջող» ոչնչացումից հետո հանգարդյունաբերությունը դարձավ դեռևս ՀԱՆԱ (համախառն ներփակ արդյունք) հաճակարգի ամենախուռակ մասնաբաժննը, մոտ 25%, իսկ արտահանման մեջ հանգահումը կազմում է մոտ 30%-ից ավելի: Նկատեն նաեւ, որ համարակալու դեմքի Եվրոպա արտահանման մեջ առուծի բաժննը կազմում է հենց հանգարդյունաբերական արտադրանքի:

Մի բանի տարի առաջ ՀՀ կառավարությունը հենց Լիդիանի հետ կնքեց Ամով-սարի շահագործման մասին դայնանագիր, որով նախատեսվում է մինչեւ 1 նոյեմբերի նույնի ներորում: Սա թերեւն ներույնա-

դատարանի վճռից, այս բայլն արդեն խևացած է բացասաբար կանդրադառնա ՀՀ-ի ներդրումային իմիջի վրա: Միջազգային ռեյտինգային կառուցյանը (Standard & Poor's (S&P), Moody's, Fitch Group եւ այլն), որոնց գնահատականից է կախված ված Հայաստանի ներդրումային իմիջը՝ միջազգային աստղաբեզում միանանակ կմվագեցնեն մեր դետուրյան վարկանիշը, ինչը կանդրադառնա հակայական կորուսներով: Սակայն, ցավոն սրտի, սա միայն սկիզբն է. այս բայլը կանդրադառնան նաեւ նրան, որ մեր ՀՆԱ-ի անեախուութեանը՝ սեկոնդ՝ հանրարդումարեւությունը ընդհանրապես կարող է կանաչաբնել:

Խնդիրն այն է, ար այս ոլորտը դահանում է անընդհատ ներդրումներ, իսկ այս դաշտանութեան գործող մյուս հանեցը եւս կարող են դադարեցնել իրենց գործունեությունը, վախենալով, որ հաջորդը այդ ժամկետ կարող են լինել իրենք: Այս սիմբոլ այս նախարեմբ լուրջ հարված կլինի հասկապես նոր Հայաստան ստեղծելու համար:

Ծելու ճգողող ներկա կառավարությանը:
Այսինքն Անոնչարդ կարող է նույն դո-
մինոյի էֆեկտը ունենալ, ինչը ժամա-
նակին Եղավ Հայաստանում իմիջակամ-
արդյունաբերության փակման արդյուն-
հում: Կոչնչանա դեռության սնտեսու-
թյան ամենախուռ ճյուղը, կովազի-
դեռության վարկանիշը, կրադարեց-
ներդրումները, ՀՀ կիայևսի միջազգա-
յին դատարաններում, կավելանա գոր-
ծազուրկների թիվը երկրում, եւ այսպես
շարունակ: Ու Եկեղեց անկեղծ լինենք
սա մի իրողություն է, որի միջով մենք
արդեն մի անգամ անցել ենք, հետեւա-
բար զարգացման վատագույն սցենա-
րից խուսափելու համար խնդրին դեմք ե-
լուծում տրվի դեւական մակարդակով՝
անձամբ կարչալե Փաշինյանի դա-
տարանատվությամբ եւ նրա դեկապա-
րության:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼԻՄՅԱՆ

ԱԱԾ-Ն պետք Ե իր գործով գբաղվի

«Միայն ազնիվն է զորավոր»

ԱՃԵԼԻ

Օսմանյան կայսրությունում, Արդուլ
Ջամիդ 2-րդ սուլթանի ժամանակ, կայսրության տարածում արգելված էր
գործածել նի շարֆ բարե՛՝ հեղափո-
խություն, ընկերապարություն, ազա-
տություն, ժողովրդի իրավունքներ,
հայրենիք, գարուն, երկինք, Յայաս-
տան, Մակեդոնիա, բարենորդումներ,
ջախջախել, խառնել, աղբատ, կար-
միր, անհնազանդ են: Բացի այս անե-
նից՝ սուլթանը խսիվ արգելել էր գոր-
ծածել նաև «օգոստոս» բառը, բանի
որ իմն այդ ամսին էր ծննդել, բացի
այդ նոր ժիշտումներից էր «օգոստո-
սափայլը»:

Երանգների մի փոքր փոփոխությամբ նոյն բառարգելությունը տեսնում ենք նաև ԽՄԴՀ-ի տարածում, մասնավորապես ստալինյան բռնաճնշումների տարիներին: Քենց այդ ժամանակաշրջանում էր, որ եթեկա հիշողություն արթնացնող մի բառի արտաքրումն անզամ կարող էր արտաքրողին ախորի կամ ՆԳՆ-ի, որն իդեմ ախորից վաս էր, «ուղեգիր» տալ:

Մասնաւոր գործություն կատարելու համար առաջին հայացից անզամ անհավատալի փաստեր են, քանի որ ավելի շատ նման են վաղ շրջանին բնորոշ դրամաներին: Թվում է՝ ժամանակները փոխվել են, եւ նման արգելվները մնացել են դաս-մության փուու տակ: Բայց բոլորովին վերջերս, 21-րդ դարի 2-րդ տասնամյա-կի նախաւեճին մենք ճակատ-ճակա-սի բախվեցինք 19-րդ դարավեցի ու 20-րդ դարի առաջին կեսի այդ ամո-թալի երեւությին: Դայստանի Դան-րադեսության հրադարակում, տա-նյակ հազարավոր բաղադրիչների աշ-ֆի առաջ, երկրի դեկավարը, ով ժո-ղովրդավար է եւ իշխանության գլուխ է եկել ժողովրդի օգնությամբ, ժո-ղովրդին սպասնում է՝ ասելով, որ այ-սուլիս, ովքեր կգործածեն «բաղադրիչական դատերազն» բառակադակ-ցությունը, ԱԱԾ-ն լուրջ կզբաղվի նրանցով:

Իրավիճակին լուրջ մոտենանք, առանց վիրավորամբի, ուշադիր կարդանք, լսենք, որ՝ կարծիք հայսմեններին չէ ժողովրդականություն վայելող առաջնորդից այսպիսի խոսքեր լսել, այն դեմքում, երբ կառավարությունը չի կարողանում փակի տակ դահել մոտ երկու տասնամյակ երկիրը թալանած նախակին իշխանավորներին ու ներկա կողոպէշիներին: Իհարկե, Նիկոլ Փափէնյանին՝ իմ երբեմնի բաղաբական իդեալին, ես չեմ համեմատում վերնօշալաւերի հետ, բայց նրա այդ խոսքը, ցավով, ուղիղ աղերսներ ունի բռնադետության հետ: Զի կարելի, անընդունելի է: Ազելի լավ է ԱԱԾ-ն իր գործով գրաղվի: Երկիրը թալանողները մեկը մյուսի հետեւից փախչում են երկրից, ԱԱԾ-ն ապելի լավ է նրանց՝ երկրից ելքը կասեցնի, իսկ այն բաղաբակիները, որոնք կարտարերեն «բաղաբակիական դասերազ» բառակատակցությունը՝ անվճաս են. թողեմ աշխատեն, ինչուսև՝ նրանք են թողնում, որ դուք աշխատե՞ք:

ԱՌԵՔՆ ԱՌԱՋԼԵԱՆ

othruū

**Հոդվածագիրը, որն առաջին
անգամն է ստորագրում մեր թեր-
քում, իրանից է, սակայն հաճախ
է լինում Հայաստանում: Համե-
նայնդեղս բազածանոթ է հայրե-
նական մեր իրականությանը եւ
հետևողական՝ իր դիմարկումնե-
րում: Մեզ հետարքում է, կարծում
ենք նաեւ ընթերցողին, հատկա-
պես հոդվածագրի դիմակետը՝ սա-
րածարչանում հայկական վեր-
ջին զարգացումները մեր հարեւան
երկրից դիմարկելու, որին սովորա-
բար ժիշտ ենք հանդիդում, ինչը գՏ-
ում ենք իսկ անհրաժեշտ:**

Այս ժամանակից, երբ առաջին անգամ Հայաստան գնացի, արդէն 25 տարի է անցել. աւս ուրախ եմ, որ ինձ նասանք յաջողլել է իմ եւ ընտանիքին (մանաւան) կեանքն ու աղազան Հայաստանի առօրեայի եւ իրականութեան հետ կապել: Շեկուզ սփիտում աղբած տարիներին միշտ ել Հայաստանում աղբելու դժւարութիւններին մասին լսել եմ, բայց իրականում դրանք աւելի աւս ու անյառքահարելի չեն, քան միևնույն երկրներում: Յաւալի է, որ տասնամյակի վերաբերյալ անհաջող է առաջ գալ այս առաջին անգամ Հայաստան գնացի անձինչի համար:

որ դա մեր ղաւաճակն Յայրենիի վերջին
եւ Միակ ղաւաթիկն է, որի ժողովրդի մի
մասը, խորհրդային Միութեան զախօսա-
խումից առաջ եւ լետոյ, լրելայն գեղաս-
պանութեան է եմքարկել եւ այդ գործըն-
թացը դեռ շարունակում էլաւ է, որ նրան
փիզիքաղէս չեն ոչնչացել, բայց Յայրենի-
ից գրկեն էլ է գեղասպանութիւն, անի որ
նրանց մեծանասնութիւնը յայստանից
անվերադարձ է ղաւատութել փախչել,
ինչքան էլ փորձեմ այդ ողբերգութեանը
չամրցախոնալ եւ լրա շարունութիւնը ար-
հետականորէն նուժացել:

Մի անսղասելի եւ աներեւակայելի երտոյք այս իրադարձութիւններում յամենայցնելով ինձ շատ ուրախացրեց մեր երկրում կայծակնային ու անարին յեղաւորում է տեղի ունեցել, որի անժխտելի եւ ուրախալի հիւայակութիւնը այն է, որ, փառք Ասծոյ, սպանաւածներ չկան եւ դրա համար բոլորին դժուակ ենի օնորհակալ լինել:

Հիմա ասեմ, թէ ինչու շատերի նման երազային ոգետրութիւն չեմ աղործմ: Սերծ Սարգսեանի հրաժարականից մի բանի օրառաջ եւ բնականարար դրանից յետոյ, տասմինիզամեայ դրւուր թէ Յայասաւում եւ թէ արտելրում բնակլող մեր հայրենակիցներից շատերի նման, ոգետրած ու խանրավառած եւ եւ վաշշամբէ Սերծ Սարգսեանի հրաժարականից յետոյ նա եւս ընծութեան մի անաստիլ երջանկութիւն երաղորմ: Ես մի կողմից ուրախ էի, որ դուստր միախանուելով հաճատասած հայկական ոգետրութեան ալիին, թէկուզ ժամանակաւորապէս, իր երկի ու ժողովրդի յաջողութեամբ ու աւելի յուասի աղաքայի հեռամկարով է ուրախանում, բայց միևնույն կողմից չեմ կարողանում հաւատալ, որ տեղի ունեցածը միայն ժողովրդի արդարաց ցանկութիւնների ու տրամադրութիւնների դրւելութումն է եւ այդ փոփոխութեան ընուրիի մեր ներկան ու աղաքան աւելի յուասի էին դառնալու: Այդ հաճաժողովրդական ոգետրութեան այլիք ինձ որոշ չափով արհետածին ու չիմնաւորած էր թում, բայց դրա արդիմները, դրական թէ միտսալամ պատասարմ Մերեւամ:

Յինա արդէն օգոստոսի 15-է, եւ կրկին դժվարանում եմ նմեռու ժամանակագրական տեսանկիւնից մի փաթեթի մէջ ներկայացնել, որմէսզի ղարզ լինի, թէ յեղաշրջման մասին հենց սկզբից, կամ մօտաւորապէս սկզբից, եւ ինչ են նմածել եւ ինչունիւն է երես ին օմասիատաւալու:

Սկսեմ Նիկոլ Փաշինյանից, որին այս դահին շատ շատերն են սիրում, թէ՝ արտասինմանում բնակող մեր հայրենակիցները, թէ՝ մանաւանդ Դայաստանում բնակող մի ստար զանօպած: Ինչու ին

կեանում գերեք միշտ է ղատահել, այս
անզամ էլ իմ կարծիքը նեծամասնութեան
կարծիքի հետ չի համընկնում, որի համա-
կարծում եմ, գեր իմ համար, իմինաւոր
և ած ղատանուներ ունեմ:

Եթե չէին եւ իսկապէս նրա հրաժարական էին կամ նշան դահանջում, բայց գրեթե վստահ են, որ նրանից այդ զանգածածային ու իր ընունքով հային ոչ հարիր ցոյցերի գլխաւոր կազմակերպությունը չէին եւ, միզուց, եթե ի մասնաւոր համար կենանով են վճարելու, այդքան է առաջնագծում զգանիին, եթե ի հարկէ այդ դիմում գոյութիւն է ունեցել: Իմ կարծիքում սկզբունքուն ու բարոյական ժամանելիութիւնը շատ աւելի ճիշճ ու արդար կը լինէր, ու ստանաւածների մեծանասնութիւնը լինէի առաջնային արժեք: Փափագան ու իր համախոհներից նրանից որոնից այդ ապահանքութեան փորձի կազմակերպությունը ու հրահարողներն էին եւ յաջողութեան համելու դարագայուս նրանից էին, որ իրենց կատարած աշխատանքի համար՝ ասենի մեծական դաշտուներու վեհական վարածութելու (դիմանք արժանանալ բարոյ չօգտագործեցի):

Նախ ուղղում են Մարշ 1-ի դեմքերին
անդրադասնալ, որի կաղակցութեանը Սիստեմ
կող Փաշինեանը ու իր համախոհները
միայն սրբազնացնեի հարցին են անդրա
դառնում, «մոռանալով» հարցի հիմնա
կան երեւոյի ճապին խօսել, այսինքն՝ իշխանութեան գալու բռնի եւ փողոցային
փորձի, որը որուէ դետութեան հջախանու
թիմների կողմից խսութեանը կը ճնշեւ
(այսօր էլ դժւարութեան եւ իմանաւրած
ընդդիմութեան համովագրով, Նիկոլ Փա
շինեանը հրադարակի ժողովրդին է օրեն
ից վեր դասում, որմէսզի իր կամքն ու ցան
կութիւնը մեծանանութեանը դարտարդի)
Զանի որ «քաւեայ յեղափոխութեան» ա
ռաջնորդներն իրենց եւ աւելի շատ ժողովր
դի ուսանութիւնը միայն Ռոբեր Քոչա
րեանի, մանաւանդ Սերժ Սարգսեանի ո
ւրանց (Հայաստանում նրան յայտնի ե
ղարաբաղցի դիմակալորմանը, որը իմբինի
շատ-շատ վսանգաւոր բնութագրում է
«հանցակիցներ» աղօրինութիւնների ո
չարաշահումների վրայ են սեւում, այս
տղաւորութիւնն է ստեղծում, որ մինչ այ
հայ ժողովուրդը անկախութեան բացց
դատութեան եւ վայելում, մինչ ցալօֆ սրշի ի
րականութիւնը այլ բան է ասում: Ինձ թու
է, որ Հայաստանի դժբախտութիւնների շա
րանը հենց այն օրանից սկսեց, եր արեւմ
տեան գաղախարախսութեան ու ներկա
յութեան առջեւ երկարեայ վարագոյրը
քանիցեց: Դուք ի՞նչ կարծիք եք:

Ինչ միշտ յաջորդ տողերում գրեմ, ընականաբար անհերթէլի փաստերի Վրա հիմնած եղրակացութիմներ չեն, բայց ինձ բուռմ է իրականութեանը բացաձայն կաղես չհաճաղաբասխանող հաստատումներ եւ չեմ:

1991- Խորհրդային Միութեան փլուզ
գումն ու Վեցնական բայցայումը՝ դրսից
(այսինքն արեւուտից) ճշակած ու եր-
կար տարիների ընթացքում իրականաց-
ած մի ծրագրի վերջին գործողութիւնն էր
Թէկուզ կոռոյի է հնչելու, բայց ես չեմ
հաւատում, որ հայ ժողովորի դայցարի
ընորհիւ մենք անկախացան այլ հարց են-
ու մեր ազգը այդ դատական իրադար-
ձութիւնների ժամանակ դատարան գտնի
լոց եւ թոյլ չէւց, որ 1890, 1915, 1920,
1923... որբերութիւնների ամբողջացու-
մը իրականանայ: Չաս լաւ եմ յիշում, ո-
ւ ուժունականներին լրսահոգի Եղիար-
Յովիկաննիսյանը ազդարառում էր, ո-
ւ իրերասին Միութեան Աստ ԲՇ ու

Ինչոք կայսրութեան փլուզումն է ծագրած, կասկած չկայ, որ ամէն Երամ որուած էր, թէ ո՞ր խմբերն ու անձնաւորութիւնները ինչ կարեւոր դաշտունեց միշտ զբաղեցնեին, հետեւաբար Յ.Յ.Ը.

լատահականօրէն հրադարակ չիջաւ ե
իմ կարծիքով Լետն Տր-Պետրոսւան
ընտրութիւնն էլ նախօրօ որուած էր Ե
ժողովրդի դերակատարութիւնը շատ լա
ռողջորդմած (ո՞վ կարող է ժիսել, որ Ելշա
նը ամերիկացիների դրածոն էր Ել Շա
լատահարք, փլուզած կայորութեան
դեկին էր յայննեց): Լետն Տր-Պետրո
սեանը սկզբնական շրջանում այնքան ի
դերի մէջ «փայլեց», որ ժողովրդի մեծա
մասնութիւնը նրան հաւասաց ու սիրեց
ինչպէս իհմա նոյնը Սիկոլ Փաշինեան
հետ է տեղի ունեցում: Այն ժամանակ Մեծ
ին գործօնները, իհմնականում Ղարա
բաղի իհմնախնդիրը հմօրէն օգտագործ
ւեցին, իսկ այսօր արդէն նախկին իշխան
նութեան թոյլ տած սոցիալական անա
դարութիւնների երկար շարանը եւ ի հա
կէ երկիր ու ժողովրդի կազմակերպա
կողողութք եղածից աելի ուռշացնելու
նոր սպանարք է հրավանաւում:

Այս ինչ անկախութեան առաջին տարի
ներին տեղի ունեցաւ, բոլորի յիշողութեան մէջ թարմ է ու դարձ, որի հիմնական դասասիսանատուն Լեոն Տէր-Ռեռստեանն ու իր ղեկավարած յանձնախումբն էր: Եթէ այսօր Որբեր Զոյս

Հայաստանը №ր լուսանիֆի մասն է

የተዚናን ነት ሁሉም በዚህ የሚከተሉት ደንብ ተመዝግበ
ለመስጠት የሚችል ነው፡፡

Լետն ՏՇ-Պետրոսեանի իշխանութեան օրով Հայաստանի արդիւնաբերական ողջ հզօրութիւնն ու ներուժը սեփականացնորհման գործընթացի խոյն ներին փոքր ժիացեց, որի արդիւնքը նոր իշխանութեանը այնպան էլ չմնահոգեց, ընդիակառակը, մետաղի ջարդոնի բիզնեսը դառաւ հետև ու արագ հարստանալու ցանկալի գործելակերպ նրանց հանար, ովքեր հայանական համակարգում «լաւ կապեց» ունեին: Ինչ հայ-ադրբեջանական դաստիարակմին է վերաբերում, չեն յիշում ստուգերը, բայց «մեր դաստիանածութիւնը մենք անդասւանածութեան մէջ է» միտք նրա ուլորեից է հնչել, որը եթէ իրականացար, դարձանակ հայ ժողովորի թօնամիտ Անդրին մատուցած լաւագոյն եւ երազային նույր կարող էր ինչել, եւ միայն այդ միտքի հմչեցնելով համար առաջին նախազգա

իին խստագոյնս դիմք դատժին: Նրա հայութեան օրով էր, որ խորհրդային համակարգի ստեղծած լաւագոյն մասնագետները դարձան անվերտարձ թափառականներ: Նա էր, որ փորձեց կրկի դաշտում արինուվ շահածը առանց արինան հեղութեան թօնամուն վերադարձնել, գիտակցելով (սրանի իր խօսքերն են), որ Հայաստանը այդ բայլով ռիսկի էր դիմումը (Խոսքը Զարվածարին եւ ընդիհանրադիմագայտագրաւութեան վերաբերություն), թէկուզ նախագահներ Ելշինը և Զիլինթոնը նրան վլսահեցրել էին, որ մեռն այդ բայից չէին տուժելու: Թե այդ երկու սի «Երաշխիմերը» սարածները յամանելուց յետոյ ինչ կիշի կունենային՝ դժվար չուղարկեացնել: Նա էր, որ հրաժարական տալուց առաջ «Պատերազմ, թէ խաղաղ որութիւն. լրանալու տահը» գգայացուն յօդածը հրաժարակեց (ընթերցողին խորհրդություն տալիս այդ յօդածը մի բանի ամսագլուխությունը պահպան էր առաջարկությունը կատարելու համար): Այս գործությունը պահպան էր առաջարկությունը կատարելու համար:

Պետրոսեանը ինչպիսի մայնութեան և
անձնաւորութիւն է եւ, զալով Փաշինյա
նին՝ իրեւ նրա հաճախողը, մտուել, ք
հնարաւո՞ր է, որ Տէր Պետրոսյանի բաղաւա
կան հայեացները նրա ներկայիս որ
ունենալիք մէջ արտացոլվեն): Ըստ Տէր-Պե
տրոսեանի, եթէ Հայաստանը զիշումներ
չգնար, հայ ժողովրդին մի նոր կործանա
րար դասերազմ էր սղասալու: Այդ վեց
նաօրն նախազութազում 21 տարի ա

ռաջ է հնչեցւել: «Պատկերացնո՞ւմ է այս խօսքը դարեւ շարունակ իհմնականուն դարսութիւններ ձաւակած, բայց վերջապես յարթանակած ժողովրդի «ընտեալ» նախագահի ընտրերից են հնչել: Զիշ առաջ փորձեցի Լետն Տէր Պետրոսյանին «Պատերազմ, թէ Խաղաղութիւն» յօդածը հաճացանցում գտնել ու կարդալ այն ընթեցելուց յետոյ նկատեցի, որ նա եւ իր համախնհները այդ ճամփին այսօր էլ շարունակում են հաւատալ եւ Արդիլան դաշտազմից յետոյ, նոյն դարւողական մտայնութեան թարմացած տարբերակն էին կրկնում, որդեսզի հնարաւորութեան դէմքում այն իրականացնեն:

2008-ի նախագահական ընտրութիւնների վեջնարդիննը կեղծած համարելով, Տէր-Պետրոսեանի համախոհները հրապարակ հցան, կարծում են Փաշինյանի գլխաւորութեամբ կամ առնևազն ակտի նասնակցութեամբ, որդեսզի արդարութիւնը վերականգնելու եւ ժողովրդի «ընտեալ» հիշանութեան գարմանը հաստա նորացել էին, որ 1996-ին Տէր-Պետրոսեանն էր մեղադրու նախագահական ընտրութիւնները կեղծելու համար, թէկուզ այն ժամանակ, արդարութիւնը վերականգնելու համար արին չքափեց: Պարամիտ միտի լինել հաւատաւու հա-

Խաղաղի ուղղությանը նպաստավոր համար, nr Մարտի 1-ի ցոյցերը նախօրօն կազմակերպած չեն, եւ «ժողովրդի» հրապարակ իշխելը արդարութեան ու ժո-

ղովրդավարութեան վերահաստաժման համար մարդու բայլեր էին: Շաս լաւ եմ յիշում, որ անկարգութիւնները եւ ի հարկեարիմանակեղութիւնը դադարացնելու համար Ամենայն Դայոց Կարողիկոսն էր: Տէր-Պետրոսեանի մօս զնացել (կարծեն նրա սէփական տան դուռը թակելով), որին նա անանօթաբար մերժել էր ընդունելու եւ յետոյ յայնել, որ այդ գիտեր բնել էր այն դես, ինչողէս երթե, կամ Ծնան մի բան: Պատկերացնո՞ւմ էք, մայրավաղաբում չետանած անկարգութիւններ են, մարդիկ են սպանել ու երկիր առաջնորդի դաստինին յաւակնողը, որի համար է այդ ամենը տեղի ունենում, տանից դուրս չի գալիս, որդեսզի փորձի եղբայրասպանութիւնը դադարեցնել, դրա փոխարէն վայելելով հանգիստը եւ սպասելով, որ իր հրոսակները հարցերը լուծեն ունանից հշխանութեան գայ: Ես Ծնան մարդու անցեալին ու գործելակերպին չեմ կարող հաւատալ, բանի որ տղաւորութիւնն այն է, որ Տէր-Պետրոսեանի ճաճրարին ամկարգութիւններն ու մանաւանդ մարդկային կորուսները անհրաժեշտ եւ լաւագոյն միջոցներն էին գործենաբացը արագացնելու եւ յաջողութեամբ դասկելու համար:

Ինչպէս ասացի, Նիկոլ Փաշինյանին Մարտի 1-ի դեմքից են յիշում, եթ նա ձն-դր (կարծեն մետաղեա) ձերին ցոյցի մաս-նակիցներին յաճակման եր յորորում։ Ուկրաինայում նաև գործելակերպի ար-դիւնքը ռուսամէս նախազակի փախուս-տով եղափակեց, եւ կարծում են Քայաս-անում էլ նոյն նորատակն եր հետապնդ-տում, իսկ այս տարւայ մայիսին տեղի ունեցածն էլ հենց այդ սցենարի ցօքանակներում է տեղադրում (մի բանի տարի առաջ տեղեկացայ, որ ամերիկացիները Քայաս-անը արեմտեան ճանքարին միացնելու ժամկետը 2015-ն էին նշել, հետեւաբար ա-մեն ինչ ըստ ծրագրի է ընթանում, թէկուզ ո-րու ուշացումնով): Զանի որ Ուկրաինայի մասին խօսի եղաւ, յիշենք թէ Երանց իրենց բաղադրական կողմնորոշումը փոխելու հա-մար ինչ կորուսներ են կրել եւ դրա փոխա-րեն ժողովուրդը ինչ դրախտային դարգեւ-ներ է սաացել իմ մահոգութիւնը հենց բա-ղադրական կողմնորոշման փոփոխութեան մեջ։ Ըստ մեր կատարութեան՝ այս գործու-

հետեւամբներին է վերաբերում։
Որդեգի Ակատառումներու բացաձակա-
լու միակողմանի եւ հակածահնյանա-
կան չինչեն, ուզում եմ մի ընդհանուր ցա-
լայի հարցի անդրադառնա։ Անկախացու-
մից մինչեւ Վեցին հշխանութեան ամկու-
մը, իրաւ յաջորդող հշխանութիւնները
ընդհանուր գործեալ են ունեցել, որը ժո-
ղովրդական ընդվզման համար դարձար հող-
է ստործութեալ բոլոր հշխանութիւնները

ԳԵՂԱՄ ՔՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Հաց հաճարվող ս մննդատեսակն իր բարձր ս մննդարառության, գերազանց հաճային հատկությունների, լավ յուրացվելու եւ հագեցնելու, դատաստան դյուրինության ու էժանության ընորհիկ երկիր մոլորակի չորս կողմերում սատել է լայն տարածում: Դատկադիմությունը գորենի տարբեր ժամանելի այլուրից դատաստված հացն առանուն դարմանակում է սպիտակուցներ ու ածխացրեր, հանգային նյութեր ու վիտամիններ, քջանյութեր: Ասվածը դարձ հանրագիտարանային իրողություն է, որոնց արդյունություն հացի որակի ցուցանիշներն են՝ արտադիմ ժամը, համը, հոտը, խոնավությունը, թթվայնությունը, ծակուսկենությունը, միջուկի փափկությունը: Թերեւս այս ամենի արդյունություն է դարձ ու հասարակ այս ս մննդատեսակը հաց հանաղագորյա ձեւակերպմանը տեղ գտնել Տերևական աղոթքում եւ մեր օրերը հասել այս սուրբ հացով եմ երդու խոսելով: Եվ աս ու աս առիթներով կարեի է հիմել այս հավելք ուժեսի նասին, որից դրա արժեքը միայն ու միայն իմաստավորվում է, հարգանք ու դատկառանի դարտադրում:

Հայերին, ինչորու աշխարհի շատ ազգերի, ընդունված է հացակեր համարել, չգիտես ում կողմից սահմանված չափի առումնվ: Այդուն է թե ոչ, որեւ մեկը հասաւատել չի կարող, բանջի մեզմից յուրաքանչյուրի ցաղացուն կան հացի նվազագույն բանակներ սպառող ճարդիկ: Այս առումնվ վիճակն ավելի ժեսանելի է սկյուռքահայերի ցաղանուն, թե արեւելահայ, թե արեւմտահայ հաւաքածներուն, երդ ճածի սեղամին բավարար սննդատեսակներ են հայսնվուն, հացը նաև երբեմն նորացվուն է: Այսուհանդեռ այն ինչ-որ առումնվ երկրները հացահատիկի ժեսով մշակուն են, ճարուն ու աղրուն, որը հաց, մակարոններն ու հրուշակերեն է դառնուն ու ճարդկանց սեղամներին հայսնվուն:

Վասահ են ընթերցողին կիետարքի, թե
այս առումով ինչ դասկեր եր նախորդ
դարասկզբի նախախորհրդային Հայաս-
տանի տարածքում: Վիճակագրությունը
փաստում է, որ դաշտային կուլտուրաների
346 հազար հեկտար ցանքատարածու-
թյունների 306 հազար հեկտարը, մոտ 90
տոկոսը օգտագործվում է հացահատի-
կային բույսերի աճեցման նպատակով,
որից 190 հազար հեկտարը ցորենի, մնա-
ցածը՝ ածնանացան ու գարնանացան
գարու ստացման համար: Հացահատի-
կային մշակաբույսերի հանդելոց հետարք-
րությունը շարունակվել է նաև խորհրդա-
յին շրջանի կոլյոն-սովորողների դար-
գայում, երբ ցանքատարածությունները
հասել են 340 հազար հեկտարի: Վիճա-
կագրությունը, թե որքանով այն կարելի է
հավասի համարել, հեկտարի հաշվով՝
600-700 կգ բերքավություն է նշում: Ան-
տուս հարց է, քանի 1 հա ցանքի հա-
մար դահանջվում է մինչեւ 250 կգ սե-
մացու: Ըստունեմք, որ հայ հողի մշակը
ձարահատյա ցանքու իրականացրել է:

Կի հելւարի միջին բերավությունը նվազագույն 2 տոննա էր կազմում: Նոյն վիճակն էր մեզանում, որի արդյունքում հողային հսկայական կարորումնակրթյուն ունեցող երկիր սփյուռք էր ցորենի գգալի ծավաների ներկրում իրականացնել:

Այս անցամկախ գործընթացը ցավալիութեն շարունակվեց նորանկախ Հայաստանում, երբ խորհրդային սնտեսագիտությունից կուրորտն կաթչած հայ սնտեսարական միտքը որդեգրելով 1 բնակչի հաշվով 1 տոննա հացահատիկով ինքնաբավություն աղահովելու մոտեցումը հայտարարեց, թե Հայաստանի Համրապետությունը երբեք ինքնաբավ լինել չի կարող: Ենիւնակին մոտեցմանը այսօրինակ ձեւակերպումներն էին նաեւ դաշճառը, որ նարդկանց մոտ որոշակի խուզապ առաջացավ, իր բազմաթիվ բացասական հետևանքներով: Այդօրինակ մոտեցման դաշճառը հետևյալն էր. խորհրդային սնտեսագիտությունն արձանագրել էր, որ 1970-ականներին երկիր մոլորակի հզորագույն սնտեսությունն ունեցող ԱՍՍ-ում 200 ՆՀՆ բնակչության առունու արտարվում է 200 մլն տոննա հացահատիկ: ԽՄԴՄ դեկա-

ի է ոչ մի կերպ չի հաջողված հաց-հացանքերների հիմնական հումք հանդիսացող ցորենի սեփական արտադրությամբ դարենային որոշակի ինքնարավության ասիդանի մոտենալ: Վիճակը անհանգուացնող է, իսկ անհանգուանալու ցանկություն միմյանց հաջորդող իշխանություններն ու կառավարությունները նվազագույնս չեն ցուցադրում: Խնդրի հիմնական դատասխանատու գյուղանետաւթյան նախարարությունը կարծես կարրերի փորձադաշտ լինի: Վերջին 10-ամյակում դատավարած թվով 6 նախարարներից ընդունենք մեկն է իշխող հանրադեմականի անդամ դրանք դատավարած սահմանադրություն է կրում ՀՀ կառավարության 20-ամյա ժմտեսական բաղմականության համար: 3-ը ՀՀԴ ա կա ն են եղել, 2-ը Օ Ե Կ -ա կա ն ել ... 0 դատասխանավություն: Ասվածը կարծես զավեցի դյուրքի լինի, բանզի յուրաքանչյուր նոր նախարարի համար մի նոր ռազմավարական ծրագիր է գրվել, այն հաստատվել հերթական կառավարության հերթական նիստում եւ մոռագվել: Փաստ՝ եւ ուղղու

րություն վերլուծելը, փորձն ուսումնասիրելը, խնդիրները լուծելը, որոն մեզանուն գերխնդիրների են վերածվում բարձրագույն կառավարողների անգրքությունից մինչեւ դաշտունեական անդամասիսանաւության արդյունություն:

Այդ համ ու հնասն բարձր՝ հաւաք

Վարները հավատացած էին, որ Երկրի մոտ 300 մլն բնակչության դարենային հիմնահարցը լուծելու համար հարկ է 1980-ականների 220 մլն տոննա հացահատիկի արտադրությունը հասցնել 300 մլն տոննայի եւ կաղրեին խոստացված կոմունիզմի օրին: ԽՍՀՄ սնտեսության դատասխանառությը չէին նկատում, չի բացապատճեած նաեւ դարձամես չնկատելու ցանկությունը, որ ԱՍՍ-ի 200-210 մլն տոննա հացահատիկի ցուցանիշի մեջ ցորենը կազմում էր հազիվ 45-46 մլն տոննա, վարսակը 11-12 մլն տոննա, ասրեկանը 10-11 մլն տոննա: Դաշտահատիկի տակ հաւաքառվում երանական եղանակությունը կազմունի 140-150 մլն տոննա կազմող հատիկը, որը վիճակագրությունում ընդունված մոտեցում է: Այնուեւ որ ԱՍՍ-ում ցորենի 45-46 մլն տոննա արտադրությունը, 1 բնակչի հաւաքով 200 կգ, լիովի բավարարությունը երկրի ներքին դաշտահանջարկը, որու բանակը էլ արտահանվում էր: Պատերը համանման է ուրշ 50 տարի անց. ԱՍՍ-ի ներկայիս բնակչությունը՝ 330 մլն է, ցորենի ասրեկան արտադրությունը միջինը 55 մլն տոննա, եղանակությունը հատիկը 360 մլն տոննա: Յանկացած մեկը, եթե անհրաժեշտություն ունի, կ-

ରମ୍ପ ତ ଶନ୍ତିକାଳନାଲ, ନେ ଗ୍ରନ୍ଟେନ୍ହି ତା ଫୁରାଦା ତୁ-
ମ୍ଭରକେଶୀଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଦୀ ନିମ୍ନେଣ୍ଟ କ୍ଷମତ୍ସାଙ୍ଗରେନ୍ଦ୍ରିୟ
ହୁଏକୁ ତ୍ରିକୃତ ନୋଟ୍ରାଲାକ୍ଷି ଶୁଣୁ କ୍ଷମତ୍ୟରୁଠି
ଦେଖାଫର୍ଦ୍ଦିଲାମ ଏ ଅନୁବାନାକ୍ରମି ଲୁହର୍ଦ୍ଦି
ରାଜାଧରିଙ୍କ, ଅମାହିନ୍ଦୁମ ଅନାସୁନ୍ଦରୀରେ
ଫୁରାଦା ମ୍ଭରାସକ୍ଷିପ୍ତ୍ୟେମ, ଓରାଳାନ ମନାଧରି
ନି କାରନୀଅପ୍ରିଯ୍ୟାବି ଶୈଖନ୍ତି, ପ୍ରତିନିଃସମ୍ମାନିତ
କ୍ଷମତ୍ୟରୁଠି କାନ୍ଦିନାକାରୋତିମ ଏବଂ ମାର୍ଗ-
କାନ୍ଦି କ୍ଷମତ୍ୟି ହୁଏମନ୍ତର୍ଦ୍ଵାରିତ ଉପାଯୋଗି-
ନି: ଆମନାମାକମ୍ଭେ ଅନ୍ତର୍ବାଦୁ ମି ଜୀବିତିନାକ
ପ୍ରମ୍ପ କାହା ରମ୍ଭିତାକାନ ଚାହାମାସିମ
ମେକର ହିଚାମ ଏ, ନି ଫ୍ରାନ୍ସିଶାଯୁମ 420 ଶୈ-
ବାକ୍ଷି ହୁଏ କା ତେ.... 430 ଶୈବାକ୍ଷି ମହାନିଃ
ଡର୍ପିଗାଳିହୁନ୍ତର୍କିଂ ମେକର ଅରାକାନୁଠିମ ଏ,
ଯେ ମନ୍ଦିରାବୁ 10 ଶୈବାକ୍ଷି ମହାନିତର୍କିଂ ହିନ୍ତ
ମେବ ଏବଂ ଫ୍ରାନ୍ସିଶାଯୁଗିନ୍ତର୍କିଂ ଉପାଯୋଗି: ଉପାଯୋଗି
କିମ୍ବା କାମାକ୍ଷି:

Այսուհանդերձ վերադաշնամբ մեր գործերին, որոնց լիարժենորեն կարելի է նաև մատուցություններից մինչեւ անհանգույանը ուղարկելու բանցի արդեն 30 տա-

Խնդրեմ ծա-
նոթացե՛: *Cus*
համանա
մի փաստաթղթի 2015-ին հացահատիկա-
յին մշակաբույսերի համախառն բերք-
կազմելու էր 530 հազար տոննա, որի ան-
գամ կեսը չարտադրվեց: Ել ավելի դական
էր բերք 2017-ին, բանադի գյուղացիական
սննդստուֆունները մասսայաբար հրաժա-
րեցին հող մշակելուց, հաևկաղես ՀՀ
գյուղնախարարության՝ դեռևթյան կողմից
համացված ֆինանսական միջոց-
ներով գնված սերմք ցանելուց: Փորձան-
նություն չանցած սերմի օգտագործումը
ուղղակի փորձամբ է հողի մշակի համար:
Արդյունաբար ունենի մի փշճակ, եր յուրա-
քանչյուր տարի երկիր է ներնուծվում 300-
400 հազար տոննա ցորեն ու այսու: Այս
տարակի հացահատիկ աճեցնելու համա-
պահումը դաշտանում է 60-80 հազար
հեկտար արդյունավետ մշակված գյու-
ղացնական տարածք, որը հայերին տրա-
մադրության տակ գտնվող վարելահողերի
12-13 տոկոսն է կազմում: Պատճառաբա-
նություններ՝ որին ուզեմ, արդարացում-
ներ՝ ինչքան կամենաք, խոստումներ՝ ցան-
կապահից ավելիս:

Թե ինչու է Երկիրը նման ձյուղային կառույց դահում, երբ նախարարությունից բացի գործում են տեսչություններ ծառայություններ, գործակալություններ փորձակենտրոններ ու ինստիտուտներ, զուգահեռաբար գյուղաճնեսության զարգացման հիմնադրամ իր մարզային կառուցմերով, ուղղակի անհասկանալի է Արդյո՞ք Երեք տասնամյակը քավարա չեղ ՇՀ-ում հացահատիկի ցանուի հեկտարի միջին բերքավորությունը նվազագույնը 3 տոննայի հասցնելու համար, որը հովանակները պահպանում են, որ այն հետագա տարիներին կհասցելու 4-5 տոննայի, տեսա՛ ամենու աղահովող 6-8 տոննայի, որը գյուղաբնակի աշխատանքի արդյունավետ կղաքանակ է, ճարդական հովանակները պահպանում են այս գործությունը: Այդ ինչու մենք է հայերին հազիկ կրկնակի սարածն ունեցող Զեխիային հաջողվուած աշեղական միջնեւ 6 մլն տոննա ցորեն աշխատեն: Չէ՞ Երկրին և նման Արևոտնա

ցից նվազագույնն եմ օգտվում, այդեւ դասում լրացնել սրային ու բանանային երկրների ցանկը:

ՀՅ բաղադրության շրջապահ տասնյակը ընտանիքներ ու հարյուրավոր ներկայացնեցիներ Ասծոն յուրաքանչյուր օր են մահովագում, թե մինչեւ երբ է շարունակվելու մեր այս ժիւուր վիճակը: Հաց-հացանձրերներն առանց որեւէ հիմնավորնան թանկանում են, որակն ընկնում է, իսկ արդարացումը մեկն է. համաժամանակին ուղարկում ցորենի գներն աճել են: Անամոթաբար ստում են, բանզի ցորենի տոննայի միջազգային գները վերջին տասնամյակներին 180-220 դոլարի սահմաններում են, եզակի տարիների՝ մի փոքր բարձր: Ինչո՞ւ. որովհետեւ ցորեն աճեցնելը ծերի հետ իրականացվող գործէ, 2000-2014 թվականներին այն 586 նվազությամբ հասել է 729 մլն տոննայի: Զինաստանում ավելացրել են 26 մլն տոննայով, Նորվաստանում 18 նվ տոննայով, Ուկրաինայում 14 մլն տոննայով, Գերմանիայում 6 նվն տոննայով, Պակիստանում 5 նվն տոննայով, Եգիպտոսում 3 նվն տոննայով: Ել որն ասեմ, ել որը, այդես որ այս երկրների տարածքները չեն ավելացել են, այլ՝ գյուղանտեսական գործունեության արդյունավետությունը, որը ՀՅ տարազայում հետքնարացի ժամանությունը է ներկայանում, մեկ էլ ոլորտի կառավարչությունը հիմնարարություն:

Երկիր մոլորակի չորս կողմերում դժվար գտնվի մի թեսություն, որն այսպահ միջոցներ ծախսելով գյուղությունը ինչ քեզ մասմաք կայացնելու առումով, անգամ նվազագույնին չի հասնում: Կերպական աղացույցը ՀՀ Վարչադեմի այցն էր գյուղանության առաջնաշահական ռուկաներ, որտեղ արձանագրվածը խայտառակություն անվանելու անշափ մեղմ որակում է: Ամառն ավարտվում է, իսկ վաճառվող լոլիկը գերմոցային է, կիլոգրամն էլ՝ ... 800 դրամ:

03.09.2018 թ.

Լիլիթ Սարգսյան

Օգոստոսի 28-ին Սուլվայի Արեւելի թանգարանում բացվեց ԽՍՀՄ եւ Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ Սարգիս Ավագանյանի (1907-2006) «Արեւու գույների դասմություններ» անհատական ցուցահանդեսը՝ Նվիրված Երան ՈՕ-րդ հորեւյանին: Անվանի նկարչութու Վերջին անհատական ցուցահանդեսը Սուլվայում տեղի է ունեցել 20 տարի առաջ, իսկ Հայաստանում անգամ չեմ մտարեցում, թե երբ: Սակայն դա բնավ չի խամրեցնում մեծ արվեստագետի փայլը: 18 գույնի գործոց կտավներ եւ գրաֆիկական աշխատամեջներ, որոնք Գյումրիի Ավագանյան հոլիրերի դատկերացարի փայլն ու դարձան են, տեղափոխվեցին Սուլվա՝ նորովի ներկա-

յացնելու ռուս արվեստաերին բացածանոթ, նաեւ անսղառորեն հետարքրական հայ Ակարչուհուն, որի անունը թնդում էր Խորհրդային Սիուբյունում եւ նրա սահմաններից շատ հեռու։ Ցուցահանդեսը կազմակերպվել է ՀՀ եւ ՌԴ մշակույթի նախարարությունների, Գյումրիի Ասլամազյան բուլվարի դաշտեաւարակի, Սոսկվայի Արեւելի քանգարանի, Տրեյսակովյան դաշտեաւարակի համագործակցությամբ, սակայն այն անհնար կլիներ իրականացնել առանց Գայանե Նիկողոսյանի ջաների եւ անհասկան ներդրման։ Գայանե Նիկողոսյանը երկու խուռագույն արվեստագետների գեղարդասաններ՝ Ասլամազյանների եւ Նիկողոսյանների, նկարյալ ժառանգն է, որն իր կյանքը նվիրել է նրանց գեղարվեստական ժառանգության դափնությանը ու հանրահոչչակամանը։ Նրա ջաներով նաև լուս է ընծայվել ցուցահանդեսի դաշտեաւարգիրք (Դիզայնը՝ Սարգիս Շովիաննիսյանի, ներածականը՝ Տողերիս հեղինակի)։ Այս հոդվածը հասուն դաշտեաւարգիրքի համար գրված ներածականի փոքր-ինչ խմբագրված հայերեն թարգմանությունն է, որն ամբողջությամբ ներկայացնում է նման արվեստա-

Երբ արվեստագետի ստեղծագործական կերպարը սերտեն միահյուսվում է նրա անհատականությանը, աղա նա ընկալվում է իրերի մի ներդաշնակ ամբողջություն՝ իր որդեգրած հավատամբին հարազաւ։ Այսուհետև է Մարիամ

Արշակի Ասլամազյանը: Նոր բնագիրությունը, սկզբունքները, հակառակ բոլոր կարծրահիմքերն, ծառայում էին բացառապես մեկ հավատամի՞՝ արվեստին եւ սեփական ստեղծագործության զարգացմանը: Հակասություններով լի այս դժվարին ճանալուարին ոչինչ եւ ոչ ո՛վ չկարողացավ արգելակել հայկական նախարարական արմաններից սերող խորհրդային առաջադեմ այդ կնոջ ստեղծագործական ընթացքը: Նկարչութիւն բանավոր դատություններից եւ հիշողություններից դարգ է դարձում, որ նա դաստիարակվել է բավական զարգացած, առաջադեմ, մեծ հարգանի վայելող մի ընտանիքում եւ դեռ վաղ մանկությունից սատել է այն հիմնական խթաններն ու արժենները, որոնցով դայնանավորվել է ոչ թե դարձագետ տաղանդավոր, այլեւ իմնուրույն, անկախ եւ ազատագրված կին մկանի կայացունք:

Ալղագա նկարչուիին իր միջնակարգ եւ նախնական գեղարվեստական կրթությունը սատցել է՝ Ալեքսանդրովոլում (այժմ՝ Գյումրի), որն այդ ժամանակ նույնացնելու հուսատանի կայսրության կազմում էր: Գյումրին մի յուրահատուկ բաղադրամ է՝ հայտնի իր հարուս կողլորիտով, մշակութային ավանդությունով եւ նկարչական դրդությունով: Գյումրին կորսված Կարսից հետո Հայաստանի Վեցին ամրակետն էր, որը 1918 թվականին ազգային ուժի մեջ անհավատալի համախմբման ուժով հնարավոր եղավ դատապահանել զավթումից: Այն նաև Հայաստանի խոռորագույն ճշակութային կենտրոնն էր, որտեղ աղաստան էին գտնում կարստցի փախստականները: Նրանցից շատերը, այդ թվում՝ Մարիամ Ալղամազյանը, հետագայում դարձան հայ ճշակության արվեստի երախտավորներ: Պատահական չէ, որ հենց Գյում

ինդրեսինիս Սեղրակ Արամեաց յանը եւ իրաղաւու Ստեփան Աղջաջանյանը: Մարիամ Ավլամաց յանն իր բարձրագույն ակադեմիական կրթությունն ստացել երկրի եւ նրա արվեստի համար բնավ ոչ բարենպատաս՝ ստալինյան շրջանում, սակայն լավագույն ուսուցիչների մոտ: Ակզեմ նա ստվորել է Մոսկվայի Վիտուենամասում (1928-1930 թ.): ռուսական ավանդարդի այնողի սի ականավոր գործիչների մոտ ինչողիսից են Ն. Ուժալցովան, Ա. Դրեւինը, ինչպես նաև Վ. Ֆավորսկին, Ա. Գոնչարովը, Ս. Գերասիմովը, Մ. Ռոդինովը, Կ. Խոտոմինը: Այսուհետեւ Վիտուենամասի գեղարվեստի բաժանմունքը Լենինգրադ (այժմ՝ Սանկտ Պետրուր) տեղափոխվելու դաշտառով Մարիամ Ավլամաց յանը բնակություն է հաստատել հյուսիսային ճայրավաղաբում, որի հետ են կառված նրա ակտիւն գեղարվեստական, մանկավարժական գործունեությունը:

Ներ շետքելու միտում, այլ առավելացիս առանձնահատուկ դլասիկական ճատկողության հետևանք. գեղանկարչական մակերեսը որպես գեղարվեստեն կարգավորված տեկտոնիկ հարթություն կերտելը, հաստոցային ձեւաչափին մոնումենտալություն հաղորդելը, մաքուր դեկորատիվ գոյնի գերակայությունը, ներկերի հակադրական համակցությունը: Դարձ է ընդունել, որ սոցքալիզմի համբարիանուր գերիշխանության եւ «Փորձալիսների» հալածնան դայմաններում ձեւավորված նկարչութիւն դեմք է ոչ թե դարձացիս խիզախ ու ինքնարքավ լիներ, այլև՝ անսահման նվիրված իր ստեղծագործական հանողմուններին եւ մաքուր արվեստ դաշտաներին, որմեսզի դրամ կարողանար դահլիճանելիր ողջ ստեղծագործական ուղղությամբ: Խոս այդ դաշտաները, ինչպես արդեն ասացիմ, նա փոխարել

Դայ Ֆրիդա Կալն

Սարիամ Ասլամազյանի ծննդյան 110-ամյակին

Իրում է գՏԱՎՈՒՄ Հայաստանի լավագույն գեղարվեստական թանգարաններից մեկը՝ Ասլամազյան Թույրերի տաճկերասրահը, որն աղաստանել է կարսոյունրվա եւ ռուսական կայսերական Ճարտարապետության ավանդույթների հաճակցության սեւ բարից կառուցված մի հինառա առանձնատանը: Քարի է նշել, որ Երանուի եւ Մարիամ Ասլամազյանների ամուսնութը

Սովորաբար միասին են հիշատակում, բանզի նրանք ոչ միայն հարազատ են, այլև միջանց փոխընտանող գործընկերներ:

Օսկար Ազնավուրի հա-
սագու ստեղծագործական ուղին
Գյումրիից հետ ընթացավ Եր-
և առում, որտեղ նրան լուրջ մաս-
նագիտական կրթություն էր
սպասում: Նկարչութու կայաց-
ման տարիները համընկան Հա-
յաստանի խորհրդայնացման տա-
րիներին (1920-ական թվական-
ների սկիզբ), երբ զուգահեռա-
քար հայրենի հողի վրա անրատ-
ություն է հասկանաւում էր:

սիրության գործառնությունը պահպանվելու համար առաջ է առաջարկվում առաջարկություն՝ մինչ այդ արտերկարում զարգացնել հիմքերը։ Կերպարվեսի այդուհի դրանց մեջ առաջինը դարձավ Երևանի «Գեղարդ» արդյունաբերական-գեղարվեստական ուսումնարանը (Անդրկայումն՝ Փ. Թերեմեցյանի անվան գեղարվեստական ուսումնարան), որտեղ նկարչութիւն 1926-1928 թվականներին ստուգում էր 20-րդ դարի հայ գեղանկարչության այսուհի նախարարության մուտքային դրույան դրույան պարունակությունը և անաձնագործությունը։

Ժական եւ հասարակական կյանքի բեղմնավոր տարիները Այստեղ, Լենինգրադի դրուեարական կերպարվեսի ինստիտում (Ներկայումս՝ Սանկտ-Պետերբուրգի Գեղարվեսի ակադեմիա) նկարչութիւն ստվարել Կոլզմա Պետրով-Վոդկինի մոտ (1930-1932 թթ.), իսկ արդեւ 1932-1934 թվականներին նա Ալեքսանդր Սավինովի աստիճանն էր:

Այստիսով, իր հայ եւ ռուս ու սուցիշների ժնորհիվ Մարիամ Ասլամազյանը յուրացել է ռուս Եվրոպական գեղանկարչության մշտես ճողեռնիստական, այն դես էլ ակադեմիսական ավանդ որպես դրամի միահյուսելու հայկական, որուակի իմաստով արեւելյան գեղարվեստական մատողության ավանդույթների հետ (գլխավորաբես հայ միջնադարյան հոյակերծ մանրանկարչությանը՝ գույնի դեկորատիվարահյույսականության իր անսահմանափակ հնարավորություններով):

Սարդա զոլամայակը անվեսի վրա այդքան մեծ ազդեցություն թողած 19-20-րդ դարերի վրա գործություն է առաջակացնելու համար արեւադարձական գեղանկարների շնորհած մեջ (հետիմուրեսիոն նիզմ, ֆուվիզմ՝ Գոդեն, Վալենտին և այլ հայտնի գործականություններ)։

Գող, Մատիս) մեծ տեղ ունի արեւ
լեյան գեղարվեստական ավան
ողութեանի սինթեզը եւ էկզուտի-
կայի ժեռադրումը: Նրա մո-
այս անձնն արտահայտվում
վառ, կողորդային դատկերավո-
րությամբ, հարթայնությամբ, օ-
նամենաւախճնով, բայց ոչ իրեն-
ուկ ազարաւական հաւաքանից:

Եր մողեռնիստական անցյալ ու-
նեցող իր ուսուցիչներից, ինչ-
դես նաև յուրացել Պուլկիմի
անվան գեղարվեսի թանգարա-
նի Նոր արեմսյան արվեսի
սրահներում եւ ժառանգել էր հա-
րազակ Քայաստանի գեղարվեսի
հարուս ավանդություններից,
հաւկանես դրա նահապետ
Սարշրու Սարյանից:

Ա. Սարգսյանից «Սարհամ Ավալայանի խեցեզործությանը բնորու է ազգային պահույթների հետ գուգորդված՝ արդիականության կենդամի գգացումը»:

Մարիամ Ասլանայանը բազմաժան նկարչութեան է: Նրա հարուստ գեղարվեստական ժառանգության մեջ իրենց տեղն ունեն գեղանկարչության գրեթե բոլոր հիմնական ժանրերը՝ դիմանկար, բնանկար, նաև սյուրնորս, թեմատիկ նկար...

Արծվի ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

- Արելի տիկին Անահիտ, կցանկանայի ծեզ հետ գրուցել մեր կինոյում հայ կնոջ կերպարի ու հայ կինոդեռասանուին մասնագիտության մասին՝ հենվելով ձեր խոկ փորձառության վրա: Երբ դաշտի էի, մի անգամ «Սովետսկի Էկրան» հանդեսի ժաղիկին ետսա մի գեղեցիկ եվրոպուհու լուսանկար եւ զարմանելով կարդացի, որ նա հայ դեռասանուիի Անահիտ Թոփչյանն է: Որդես կինոսիրող եւ որդես հայ՝ ամբիցիաներս էլ ավելի գոհացան, երբ որու ժամանակ անց ձեր լուսանկարը ետսա նաեւ լեհական կինոամսագիր ժաղիկին, գոհ մնացի, որ նաեւ հայուին այդ կերպարն է Ներկայանում աշխարհին: Դուք այս դեռասանուիին եւ այն ժիղածն եք, որին հաճախ կցանկանայինք ետսնել մեր էկրանին: Սակայն այդուես չի եռել: Դասկանայի է, երբ խոսքը սարեկան չորս խաղարկային ֆիլմ նկարահանող «Դայֆիլմ» մասին է: Բայց գուցե այլ դաշնամունք ել են եղել:

- Ծնորհակալ եմ Ձեր գնահատականների համար: Թույլ սկե ավելացնել, որ ին դիմանկարը եթեաց նաեւ ուրիշ հեղինակավոր հանդեսների շարիկներին, օրինակ, մուսկովյան հեղինակավոր «Տեատր», «Սպուտնիկ կինոգրիտեյա» հանդեսները, «Սովետսկայա ժենչինա» ամսագիրը, որ տարբեր լեզուներով տարածվում էր բառասուն Եւրոպում, էլ չեմ ասում օսարալեզու մի շարֆ հանդեսների շարիկներն ու հոդվածներն ին նասին: Կամ «Սովետսկորժիմ» տարբեր տարիների շենք օրացուցները, որտեղ խորհրդային տասներկու դերասանի փառակեղ լուսանկարներ էին ներկայացվում, եւ դրանցից մեկը ես էի: Եվ նաև ուրիշ բազմաթիվ փաստեր... Այդ օրերին ես դա ընդունում էի որդեմս սովորական մի երեւոյթ, բայց իինա, տասնամյակներ անց, փաստում եմ, որ իրոք բացարձի դատիվ էր՝ խորհրդային նօանավոր կինդերասանների կողին հայտնվել: Դավանաբար ես վաստակել է այդ իրավունքը:

Ինչ վերաբերում է Ձեր մյուս հարցին՝ հայ կնոջ Կերպարը հայ կինոյում, աղա դա մեր ցավոտ խնդիրներից է... Եվ ոչ միայն կինոյում... Զվարանեն ասել, որ գեղեցիկ, լիարժեք կինը մեր մշակութային մտայնության մեջ, ըստ երթյան, գոյություն չունի: Մենք մեզ եւրողացի ենք համարում, եւ մեր անցյալով իրոք այդդիսին ենք: Բայց ոչ ներկայով: Եւրողական բարձր մշակույթը ցուց է տալիս, որ ոչ մի արվեստ չի կարող մնել հաշվով կայանալ, եթե չունի գեղեցիկ եւ լիարժեք կնոջ հիեալ: Ես վաղոյն եմ ասել այդ մասին եւ բազմիցս, սահմ, երեսուն, բառասուն տարի առաջ, եւ այս ընթացքում ոչինչ չի փոխվել: Ավելի շատ առաջ առաջ եմ եղած առաջ առաջ:

լի է վատացել: Մենք գլորվել ենք դարզունակության, գրեիկության անդունքը, եւ կարծես զի՞ն այդ վիճակից: Նայե՛ք մեր սերիալները... ԵՎ ո՞չ միայն... Դրանք, անշուշտ, համեմատելի չեն «Հայֆիլմի» անցած տարիների արտադրանքի հետ, բայց այնտեղ էլ հայ կինը՝ որմետ ան-

հատականություն, երկրորդ դյան էր մղված: Այս, ես աս չեմ նկարահանվել, ընդամենը 20 ֆիլմում, եւ նեղում էր դրանից, բայց հետ հասկացա, որ իմ ժիղամքը չէր տեղապորվում հայ կինոռեժիսորների գեղազի- տուքյան, հայ կնոջ նասին նրանց դասկերացումների մեջ: Ես, հավանաբար, ընկալվում էի որդես Եվրոպացի կամ, կներեմ, այլնուրակային: Ի դեռ, ինձ հրավիրել էին հետո այլնուրա- կային դերի հանար, Ուկրա- ինայից: Դայնի դերասան եւ ռե- ժիսոր Լենինի Բիկովը, հանրա- հայք «Զայշիկը», մի սցենար էր գրել՝ «Եկվորը» վերնագրով, որ- ստի այլնուրակային Ելյուրիայի՝ 900 թե 1000 տարեկան անճա-

Վարյան, «Ուսուորկիլիկա Արմենիա», 10.11.1998): Այսուհանդեռ, ես դարձա մեր Երիտասարդության հիենալը: Եվ ոչ միայն իմ արխիվում դահղանվել են Երեւանի դրագություններն ինչ դերակատարումների մասին Այսօր ինձ զարմացնում է ոչ միայն այն, որ ապրող, դեռևս դասական չփառձած դերասանին մասին շարադրություն էր գրվում հանրակրթական դրագության այլև տասներորդ դասարանցի աշակերտների՝ հասուն մատուցած բարձր ճաւակով արված վերլուծությունները: Վերջերս էլ փողոցում ինձ մոտեցավ արդարադատության ասղարեզի բարձրասիրածան մի ժիկին եւ ասաց

իր ամքող խորովաճը եւ հոգեց
լոր հարստությամբ: Ինչ վերաբե-
րում է մեր կինոռեժիսորներին
աղա եթե դասնության խորեց
գնային՝ թերեւ «գտնեին» ինձ
Ես սիրով կիսաղայի Լետն Շան
թի բոլոր հերոսներին դերերը
թագուհիների, իշխանուհիների
դերեր, եւ խաղացել եմ նենա
թարոնում՝ Փառանձեն թագու-
հու դեր՝ Ալեքսանդր Շոփչյանի
«Արտագերս» մենամերկայաց-
ման մեջ, աշխարհով մեկ՝ շուրջ
կիսուն անգամ, եւ ոչ միայն թա-
գուհիների: Օրինակ, Վասկա-
նոյչի՝ կրնակպորտիկի դարձած
իշխանուհու հրաօայի դեր Շե-
րենցի՝ «Յովնան Խութեցի» հետ-
ութանամերկայացման մեջ: 70
80-ական թվականներին արդեւ

մասին: Ես միայն կլոր լելուիշ «Տղամարդը եւ կինը» ֆիլմն էի դիտել: Բայց լեհական «Կինը» ամսագիրն էի ստանում, որտեղ հովվածներ էին լուս տեսնում հաճածխարհային կինոարվեստի նորությունների մասին: Որում ես երիտասարդ դերասանուի ՝ ես հետաքրված էի նոր գեղազիտությամբ: Իսկ «Նոր ալիքը» ԽՄՀՍ-ում գրեթե ամբողջովովն անհայտ էր, այնուա որ դժվարանում են ասել, թե կարող էի նմանվել Աննա Կարինային կամ Ոտոմի Շնայդերին: Եվ միթե դարտապահ էր, որ ներչնչվեի նրանցից: Ես երբեք չեմ նմանակել ուրիշներին, օգտագործել եմ իմ մերժին եւ արտափին ռեսուրսները: Բացի այդ, սարքեր երկրու-

ԱՆԱՐԻԾ ԹՈԹՎՅԱՆ. «ՀԱՏ ԴԺՎԱՐ Է ԲԱՐՁՐԱՆԱԼԸ ԵՎ ՀԱՏ ԴՅՈՒՐԻՆ՝ ԸՆԿՆԵԼԸ»

մին մի արարածի կերպարը կա: Երբ ես «այլողորակայինի» իմ դասկերացրած շարժութեալով մտա նկարահանման տաղակա, Բիկովը բացականչեց. «Վերջ, գտել ենք արդեն Եյուրիային»: Շարունակությունը ողբերգական էր: Երեւան վերադառնալով՝ Բիկովից ընորհավորական հեռագիր ստացա, որ ինձ հաստատել են այդ դերում: Զի՞ս ավելի ուս իմացա, որ հենց նոյն օրը նա զոհվել է ավելութարի դաշճառով: Իսկ իմ մասնակցությամբ արված փորձնական նկարահանման դրվագները հետագայում զետեղվեցին Բիկովին նվիրված վավերագրական ֆիլմում:

-1960-70-ականների խորհրդահայ իրականության համար դուք, թերեւս, ինչ-որ առումով այլմոլորակային էին... Դիտեցի կինոգետ Կարեն Զալանթարի դիմարկումը, որ դերասանուին Դասմիկի կինոդերեւ մնանակ էին սոցիալադես եւ դասմականութեն դայմանապորված հայ կնոջ որոշակի ժիղի մեզ: Մինչդեռ ոչ բնութագրական հայկական դիմագծերով, մատապորական, արիստոկրատ հայ դերասանուին կարծես առանձնադարձ դահանջարկ չի ունեցել մեր կինոյում:

-ի դեմ, ժամանակին այդ նաս-
սին շատ է գրվել: Օրինակ. «Ա-
նահիք Թոփչյանը հեռու էր ստ-
րենիկ դարձած հայ հերոսներ
կերպարից: Նրա արխանկա-
րիզմը եւ «անհարկի» ինտելեկտը
որոշակիորեն չէին մերկում մեր
ռեժիսորների՝ հայուհու կերպա-
րի առաջարկութերին» (Մարտին

«Դուք մեր ուղեցովոց էիք ճաւակի, մնելու, արտադինի, զգացմունքների... Վերադարձե՛ք, մեզ հոգեւոր սանուն է մետք»: Խականաչված գրականագետ Սելիխտյան Դոլուխանյանն այսպես գրեց. «Ես դարձա Անահիտ Թոփչյանի ստեղծագործության հետևողը: Չիացած եմ նրա գեղեցկությամբ եւ կնոջ ներաշխարհը բժնում ներկայացնելու ձիրով: Առանց չափազանցության կարող եմ համեմատել նրան հոյվության աստ Սերինի Սորիմի հետ: Միայն թե Անահիտը Հոյվության վի ընկել» («Ազգ» 7.11.2008):

Սացվում է, որ ես սերունդներ եմ դաստիարակել, որ ինձ համեմատում են աշխարհի մեծագույն դերասանների հետ, ապա կայս մեր ռեժիսորներից շատերի ստեղծագործական կարողությունները եւ մանավանդ ճառաւալը, հավանաբար, բոյլ չեն տալիս ըստ արժանիկում գնահատելու իմ երեւությը։ Մինչդեռ նրանց ստեղծած կանանց որոշ կերպարներ դարձաղես ի վեճամեզ էին «աշխատում»։ Յշուան եմ, թե ինչ եղավ, երբ Թրիլիսի-ից իմ հնձ հրավիրեցին ազնվական հայունու դերի համար։ Նկարահանումից առաջ սկսեցին հինգերու հաստացնել ու իրար միացնել, բեղիկներ «նկարել»։ Երբ զարմացա, ինձ ասացին. «Դայուիհիները բոլորն եւ բեղավոր են, ինմենքը եւ ձեր Ֆիլմերում այդրուի դերասաննուիներ նկարում, ինմենքը եւ ձեզ աշխարհին այդրես ներկայացնում, ումից եւ դժգոհում»։ Ինձ մնում էր ամմիջադես վեր կենալ եւ լին ստույան։

-Աղասի Այվազյանի վկայությամբ՝ Կարդուիի Կարդետսյանը Երկար ժամանակ մեղադրել է սցենարիստներին, որ չեն ստեղծում հայ կնոջ կերպար: Մասամբ համաձայնելով դերասանութուն հետ, գրողը հարցրել է, թե, այնուամենայնիվ, ո՞ր հայ կնոջ մասին է խոսվը...

-Այդ մասին ես խոսել եմ դեռևս ասսնամյակներ առաջ գրեթե իմ բոլոր հարցարույցներում ու հոդվածներում, եթե հասկաղես նշել, որ հայ կինը մեր կինոյում եւ ընդհանրապես գրականության մեջ գերազանցադես ֆունկցիոնալ դերակատարում ունի: Նա չի ներևառապահած

ղահանց կար արվեստում, գրա-
կանության մեջ, վերջապես
կյանքում՝ տեսնելու արդիական-
քարձ արժանիքներով օժշված
կանանց, եւ, կարծում եմ, ես ա-
ռիթ էի տալիս իմ դերակատա-
րումներով տեսնելու այդ կնոջը-
ձերբազասվելու անցյալի կարծ-
րացած դասկերացումներից: Ի
դեմ, մի անգամ Փարաջանովը
ինձ ասաց. «Բայց ինչ վասն եւ-
հայերը... Ես նրանց հարցնուու-
եմ կարո՞ղ է Անահիտ թոփշյանը
խաղալ մորս դեր իմ «Խոստու-
վաճություն» ֆիլմում, իսկ նրան-
ասում են. «Ոչ»: Ես հարցնուու-
եմ. «Խնչո՞ւ, երբ նա ժողով է
դրա հետեւում և Արամ են. Օ

րում, մշակութային տարբեր միջավայրերում, իրարից անջատ, առանց միմյանց ծանոթ լինելու, կարող են ստեղծագործական միեւնույն դրույթներն ընթանալ, գրեթե միանման գեղագիտությամբ: Այդ երեւույթն, ի դեմ, հաստատված եւ ուսումնասիրված է ոչ միայն կինոյի, այլև գրականության եւ նյութագիտության մեջ:

- «Վերադարձի» ձեր հերոսու-
հի Անահիտը (ի դեմ, որքան
գիտեմ Եկրանին արատով
հանդես եկած առաջին հայ
հերոսուհին), որու չափով հի-
ւեցնում է ձեզ, նա նույնութեա
բանասիրական եւ դերասա-
նական կրթություն է սաշտել:
Առնոլդ Աղաբերովն արդյո՞ն
ձե՞զ է նկատ ունեցել այդ
կերպարում:

-Այդ մասին չեմ մտածել, բայց
այս հավանական է, որ ես եմ
ներշնչել Օրան այդ կերպարն
ստեղծելիս: Ալեքսանդր՝ ամու-
սինս եւ սև, այս մտերիմ էիմ Ա-
ղաքարովի հետ:

-Ինձ միշտ հետաքրքրել է, թե
ինչպես եղավ, որ հայ դեռա-
սանուին վասակվեց ավաս-
րուին դեր՝ ժիկահեր գեղեց-
կուիիների դակաս չունեցող
որակական և ինքուրում:

Առևազան կրողիուն:
-Եր Վեճիամին Դորմանը
Գորկու անվան կինոստուդիխա-
յում նկարահանում էր «Երկիր
ցղահանջ» կինոնկարը, Դա-
յաստան էին Եկել դերասանուին
փնտելու իշալացի հերոսներու
համար: Կարդալով սցենարը՝ ա-
վելի հավանեցի Ինգրիդի՝ ավ-
սրիացի կոնսերվատորիայի ու-
սանողութուն կերպարը, որն ինձ
ավելի մոտ էր, ավելի խոր էր:
Լուսանկարչական փորձերը դի-
տելիս բոլոր միաբերան ասել

Հավանելով այդ կերպար՝ ես
ներնային փոխվել, դարձել եմ
Ենօրիդ, ուստի այդ դերը «Խա-
ղացի» Փոտոփոռների ժամանակ
եւ համոզեցի նկարահանող խմ-
բին: Եթու Օլեգ Սրիթենովը գե-
ղարվեստական խորհրդի հետ դի-
մել է կինոփոռները եւ հավանել
իմ խաղը: Նրա կարծիքի հետ
հաշվի են նստել: «Եթե նկարա-
հանել, աղա Անահիտին», ասել
է նա՝ նկատելով իմ կարողու-
թյունները: Այնտես որ, ռուսները
Դայաստանում հտալուի փասթե-
ցին, բայց ավտրիա-
ցի հետեւին օգագու

ԱՀԳ-ՄՏՎԱԿՈՒՅԹ

ԴԵՐԱՎԱՆԴԻՑՆԵՐ ՀԵՏ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԹՈԹՎՅԱՆ

Օլեգ Սուրինենովը էւ Անահիտ Թովկչյանը «Երկիր ցղահանջ կինոնկարում (1972, բժմադրիչ՝ Վենիամին Դորման»

▶ ♪ ի դեմ, ֆիլմի միութենական էկրան դուրս գալուց հետո, «Սղութեանիկ կինոգրիտելյա» հանդեսում Դորմանը գտեց. «Անահիտ Թռփշանը, որ կինեմատոգրաֆիկ մեծ փորձ չուներ, դիմի նկարահանվեր փորձառու, մեծատաղանդ դերասան Օլեգ Ոսրիժենովի հետ, ինչը հետօք: Բայց երբ նկարում էիմ ֆիլմի ամենաբարդ ժեստանը, առաջին իսկ դուրբից նա խաղաց այնպիսի լիցքավորումով, թթիռով եւ ողերգականությամբ, արտահայտչանիջոցների այսպիսի զսովածությամբ ու չափավորությամբ, երբ ամենաաննշան դիմախառը, շարժումները, ձայնի ելեւօները հագեցնում էին ժեստանը մանրաճասներով եւ հարաբերությունների խորությամբ»:

-ՍԵՐ բավական անդրադարձանի հերասանի համար այդքան էական արտաքինի գործոննեն: Ծէրը գիտեն, որ ձեր ոչ բնորոշ հայլական արտաքինի համար դուք, այնուամենայնիվ, դարտական եք ձեր մայրական գեներին:

-Հայրս հայ էր՝ զումբեցի, ի դեմ, ավելի շատ նրան եմ նման, իսկ մայրս լեհուիք է: Այս միությունից միջին եվրոպական մի ժիմ է ստեղծվել: Զնայած, օրինակ, տաշիկներն էլ ասում էին (տաշիկական երկու ֆիլմում եմ նկարվել), որ ես իհաւեցնում եմ իրենց որմաններում դաս-

Կերպած կաղուս-կանաչ աչերով եւ օվալաձեւ դեմքով կանանց...

-ԶԵՐ մայրը խորհրդային ճանաչված դերասան հզոր հ- Սինսկու ազգականն էր: ԶԵՐ դերասանական ձիրքը նույն- դեն դայնանավորված է տոհմական գործոնով:

-ի յինսկին տաշիկիս զարմիկներ: Բայց ես չեմ ցանկացել գնալ ներկայանալ որդես ոմն «աղքատ ազգականութիւն»: Ուզում էի

Նախ հայսնի դառնալ: Բայց հետո, ավաղ, արդեն ուս էր: Վերջերս միայն ինացա, որ լեի դադիկս, լինելով մեծ գործարակի ժնօրեն, խաղացել է թատրական խմբում: Մայր կիթառ է նվագում ու երգում, իսկ հայրը՝ Գյումրիում որոշ ժամանակ խաղացել է Արմեն Արմենյանի թատրախմբում: Չույր էլ դդրոցական թատրոնում խաղացել է Գորկու «Մայրը» լացագնելու ողջ դահլիճը: Այնոցն որ, չեն բացառում, որ դեւասանական կարողությունն ընտանիքից ժառանգած լինեմ:

-իսկ ինչըե՞ս է, որ դուք բանավոր ու գրավոր ռուսերենից մարդեւելով հայերենին հակասարաչափ՝ նախադաս պությունը չտվի ռուսական թատրոնին, ինչը կարիերայի համար շատ ավելի նորատար կոր կլիներ:

- Հավանաբար կարիերայի մասին չեմ մտածում, այլ իետքարֆիր աշխատամիթ: Դեռ դպրոցական աշխատերին որոշել էին ու դեռևս է կինոդերասանութիւնը դառնամ, սովորեմ ՎԳԻԿ-ում եւ

የኢትዮጵያ, በቅርቡ እና የተዘረዘሩ ሰነድ በ

Ծի բեմում: Թեեւ արդեն տպում էի հաճալսարանում խաղում, այնուամենայնիվ, բլրից թափուն մեկմեցի Մոսկվա և մասնակցեցի ՎԳԻԿ-ի դուռընելության բնությունների շաջողությամբ ընդունվեցի դրասանական բաժին, սակա անհեթեր դաշտառով (չկաղացած ատեսաս հանել հմայականից եւ ներկայացնություն (ՊՈՒՆ), անունս չընդգրկված առաջին կուրսեցիների ցուցակում: Ինձ համար դա սովորական հարված էր: Բայց ես չնահած եցի: Որուեցի հաջորդ տարվա՝ բոլոր անհրաժեշտ փառաթուղթներու զինված: Ի դեպքում օրը, եթե նուգ ակնոց

ոին... Տարիներ անց, 1983-ին,
երբ Դամասկոսի պատրիարքությունը հյուրախաղերի էմիտ մեկնել
Մոսկվա, իմանալով, որ կատարելապես ժիրադեռում եմ ռուսականին, Մայակովսկու անվան թատրոնից իմձ առաջարկեցին խաղալ Բլանչի դերը
Թենեսի Ուկայանսի «Յանկություն» տրամվայը՝ դիեսի բեմադրության մեջ: Սակայն մի շաբաթ դաշտաներով սիհոված եղան մերժել այդ առաջարկը: Մասնաւության մեջ առաջարկը առաջարկեցին նաեւ, թե մոսկովյան հյուրախաղերի իմ հաջողությունից հետո ավելի կմեծանալ հեղինակությունս թատրոնում: Բայց տեղի ունեցավ ճիշտ հակառակը: Կատարյալ մոշականը սկսվեց: Ոմանց դուր չեկավ, որ մոսկովյան բնադրաները բարձր գնահատեցին դերասանական իմ արվեստը... Բայց այս մասին ավելի լավ է լրեմ:

-Վերադառնանք կինո։ Վա-
ղուց է՝ չեմ նկարահանվել։
Դարձյա՞լ հարմար դերեր չկան
հայ ուժինութեր ֆիլմերում։

-Սերիալներից, եթե դա կարելի է կինո համարել, մի քանի անգամ առաջարկություններ եղան, սակայն մերժվելուց հետո այլեւս չեն առաջարկում։ Մի երկու սենար ստացա Երիսասարդ ռեժիսորներից, բնարկեցին, բայց երբ ցանկացած լրջացնել գործը, իմ փորձառությամբ խորացնել նյութը, անմիջապես անհետացան։ Ունանի էլ փորձում են իմ անունը շահարկելով՝ իրենց նախագծերի համար ֆինանսներ հայթել։ Ահա այսպիսի ողբացի վիճակ...»

**Ծաս դժվար է բարձրանալը,
եւ այս դյուրիհն՝ ընկնելը:** Այս-
դես որ, ավելի լավ է իմ բար-
ձունելում մնամ:

Եվ, այնուամենայիկ, մի hrwcfի են սղասում: Դանձարեղ մի սցենար, ռեժիսոր, ռեժել ես Էլ հանձարեղ կիսադամ...

Հայ Ֆրիդա Կալոն

Դական զարդանախսերով գորգե՛՝ ազգային ավանդական կենցաղի խորհրդանիշները, թե հեռավորաբեմելյան էկզուտիկ դիմակներ (այստեղ անհնար է չիշեց Սարյանին), այդ ամենը ներկայանում է իրեն դարձ ու ներդաշնակ տեկնոնիկ ամբողջություն։ Այստեղ յուրաքանչյուր տարր դարձրում է լինել դարզադես «միջոց», «բանջարելին», «բոլոս», «զարդարակեր», «կարասի», «դիմակ» եւ այլն, այդ դաշնում իմնարավ տեքնիկական մասնիկ՝ իրեն ներհատուկ ձեւով եւ գոյնով եվ նկարչութին, իրական արվեստագետի ձկում հճությամբ, ազատորեն «խաղողա» է իրական առարկաներին ներհատուկ վերացական այդ ձեւերով՝ դրանցից կերտելով անվակտելի կառուցվածներ։ Մարհամ Ասլանայանի նայորունորտային ժանրի դասական ու վերը նօվածի խտացումը կարելի է համարել նոր «Պղղեղներ. կրակ» կտավը՝ զգայական, «այրող» մի նկար, որն առեցնում է իր դարզությամբ եւ միեւնույն ժամանակ, կոմպոզիցիային խիս ճաշտությամբ։ Յարթակին զարդա-

Նախօսային կոմոդագիշայի մեջ ապլան
զյանական դղյեղները դադարում
բանջարելուն լինելուց եւ ավելի ուժու-
թեն ածվում «հիերոգլիֆների», ինչուն է-
րեւան գորգի զարդարրեր, միահյու-
վելով՝ ինչ-որ զադանագիր են կազմում:

Նկարչութեա արեւելանես (օրիենտա-
հայացքը էլ ավելի ցայտուն է նրա բնորդու-
հիներում: Արեւանյան-օրիենտալիստական
արվեստի ավանդույթը ներկա է համաձա-
պատեղ անթափոյց է նաև որոշակի
մասով «աշնական» հայացքը, Ակարչ-
հու հիացմունքն իր բնորդուհիներով՝ նա-
շագար միջավայրին ձուված. իրենց նա-
խաստեղ գեղեցկությանը բերելու նա-
ձն են Երկրային գեղեցկությանն ու կե-
սականությանը: Անշուշտ, նրանի հիշե-
նում են գրգինյան թաիրուիհիների
Նկարչութին խոսովանել է, որ սիրուա-
ճական կանանց, եւ, ինարավոր է, դր-
ում է նրա խիզախսությունը:

զի աննկարագրելի գեղեցիկ սարբեր կրթություն է իր, գուցե խորհրդային տարիներին իրենց այդուհին չփառակցված, բայց այսօր հսկողություն ընթացվող ֆեմինիստական կեցվածքի ընորհիվ Մարիամ Ավագանյանին հաճախ անվանում են «հայ Ֆրիդա Կալո»։ Իրավ։ Դիտելով նաեւ ռուս ավանդարդիս նկարչուի իների հայտնի ընորությունը՝ «ռուսական ավանդարդի ամազոնուի իներ», կարող եմ վստահաբար ասել, որ վարսունականները սկեցին հայ կերպարվեսի «ամազոնուի իների» մի հիասանի աստղաբոլոյ, որոնց ամենավառ ասդը Մարիամ Ավագանյանն էր։ Ի վերջո, վարսունականների «ազգային մողեռնիզմ»՝ կայացման գործընթացում, որին էլ գերիշխող էր առնականությունը եւ տղամարդկանց ներկայացվածությունը, առանց կանանց դա անհնար կիմեր։ Ընդունում, ակներեւ է նաեւ, որ հաևկանությունը ազատարգված էին եւ իրենց կեցվածությունը տեսված էրնիկ հաևկանիներ էին դրստրում այն հայ նկարչուի իները, ովիտ առավելամես կատված էին ռուսական միջավայրի եւ ռուսական գեղանկարչական դղրոցի հետ։ Առաջնային միջուկը՝ Մարիամ Ավագանյանը եւ հիշյալ Լավինիա Բաժբեովկա-Սելիխյանը։

**Մարիամ Ասլամազյանի մուկովյան
ցուցահանդեսը կտեսի մինչեւ սեպտեմ-
բերի 18-ը:**